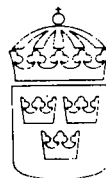

Socialutskottets betänkande

1988/89:SoU19

Omsorg om äldre och handikappade

1988/89
SoU19

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag till medelsanvisningar under anslaget G. Omsorg om äldre och handikappade. I anslutning härtill behandlar utskottet ett knappt femtiotal motionsyrkanden.

Utskottet tillstyrker de i propositionen föreslagna medelsanvisningarna. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Utskottets m-, fp-, c- och mp-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag (c) om fördelningen av bidraget till pensionärsorganisationerna. Vidare reserverar sig utskottets c-, vpk- och mp-ledamöter för förslag (s, fp, c och vpk) om ett statligt ansvar för kostnaderna för gravt rörelschindrade ungdomars gymnasiestudier. M-, c- och mp-ledamöterna reserverar sig för förslag (s, m och c) om en höjning av bidraget till de synskadades riksförbunds (SRF) depåverksamhet, medan fp-, c- och vpk-ledamöterna reserverar sig för höjda bidrag till SRF:s ledarhundsverksamhet. Fp- och vpk-ledamöterna reserverar sig var för sig för sina egna förslag om höjning av bidraget till handikapporganisationerna. Fp-, c-, vpk- och mp-ledamöterna reserverar sig till förmån för förslag om en utvidgning av bilstödet till handikappade till att omfatta även den som är 50 år och äldre och som står utanför arbetsmarknaden (förslag från fp, c och vpk). Ytterligare ett knappt 20-tal reservationer har avlämnats (m, fp, c och vpk) till förmån för egna motionsyrkanden samt ett särskilt yttrande (m).

FEMTE HUVUDTITELN

Proposition 1988/89:100 bil. 7

Regeringen har under punkterna G 1–G 12 (s. 126–146) föreslagit

G 1. att riksdagen till Bidrag till social hemhjälp, alderdomshem, m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 062 850 000 kr.,

G 2. att riksdagen till Bidrag till färdtjänst för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 566 000 000 kr.,

G 3.

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för statsbidrag till specialpedagogiska insatser som förordats i propositionen.

2. att riksdagen till Kostnader för viss omsorg om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 37 513 000 kr.,

G 4. att riksdagen till Nämnden för vårdartjänst för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 34 928 000 kr.,

G 5. att riksdagen till Ersättning till televerket för texttelefoner för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 33 000 000 kr.,

G 6. att riksdagen till Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 48 918 000 kr.,

G 7. att riksdagen till Kostnader för viss verksamhet för handikappade för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 38 977 000 kr.,

G 8. att riksdagen till Statens hundskola för budgetåret 1989/90 beräknar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

G 9. att riksdagen till Statens handikappråd för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 4 351 000 kr.,

G 10. att riksdagen till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 70 619 000 kr.,

G 11. att riksdagen till Bilstöd till handikappade för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 262 127 000 kr.,

G 12. att riksdagen till Omställningsbidrag till hundskolan för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 1 600 000 kr.

Motioner

1988/89:So203 av Lena Öhrsvik (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om konstruktionen av statsbidraget till social hemhjälp.

1988/89:So205 av Ingegerd Anderlund och Margit Sandéhn (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en särskild informationsteknologisk myndighet med erforderliga befogenheter och med de i motionen angivna uppgifterna inrättas.

1988/89:So212 av Ingbritt Irhammar och Per-Ola Eriksson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fortsatt bilstöd till föräldrar/vårdnadshavare till hemmavarande gravt handikappade som fyllt 18 år.

1988/89:So216 av Margareta Persson och Ingvar Björk (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att en särskild myndighet ges ansvar för informations- teknologins anpassning till handikappade gruppers behov.

1988/89:So219 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forsknings- och utvecklingsinsatser för hjälpmedel för små handikappgrupper.

1988/89:So223 av Ingvar Björk och Börje Nilsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om att till statsbidraget för den kommunala färdtjänsten kopplas krav om verksamhetens omfattning, kvalitet och avgifter.

1988/89:SoU19

1988/89:So224 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att under G 7 i bilaga 7 till budgetpropositionen, Kostnader för viss verksamhet för handikappade, för budgetåret 1989/90 anslå 39 616 000 kr., vilket innebär en höjning med 639 000 kr. i syfte att förstärka Synskadades riksförbunds depåverksamhet i enlighet med vad i motionen anförs.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Sf266.

1988/89:So235 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar om ett femårigt stimulansbidrag om 100 milj.kr. per budgetår i syfte att stimulera ombyggnaden av institutioner så att rätten till eget rum kan förverkligas i hela landet före mitten av 1990-talet,

3. att riksdagen för nästkommande budgetår beviljar ett stimulansbidrag om 100 milj.kr. för ombyggnad av institutioner (den slutna äldreården) i syfte att förverkliga rätten till eget rum.

1988/89:So238 av Barbro Sandberg och Kenth Skårvik (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ändring av statsbidragsbestämmelserna för färdtjänst för att skapa möjlighet för handikappade att leasa bil.

1988/89:So244 av Stina Eliasson och Gunhild Bolander (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om nödvändigheten att höja grundbeloppet,

2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för fördelning av det statliga bidraget till de båda pensionärsorganisationerna SPF och PRO.

1988/89:So249 av Bo Nilsson och Sonia Karlsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av en skyndsam översyn och behov av förtydliganden i regelsystemet för bilbidrag till handikappade.

1988/89:So255 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar om inrättande av ett träningscenter för barn med ovanliga handikapp,

3. att riksdagen anslår 10 milj.kr. under särskilt anslag för inrättandet av ett center för barn med ovanliga handikapp,

4. att riksdagen beslutar att det skall vara möjligt för alla som tidigare erhållit bilstöd att kunna förnya detta efter 49 års ålder,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om undantag från kravet på eget körkort som krav för erhållande av bilstöd,

6. att riksdagen beslutar att till socialdepartementets anslag G 11 Bilstöd till handikappade för budgetåret 1989/90 anvisa ytterligare 10 milj.kr., dvs. 272 127 000 kr.,

7. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av vilka effekterna blivit av att handläggningen av bilstöd förts över från länsarbetsnämnder till försäkringskassan.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidragsreglerna till färdtjänst.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av flexibla regler för färdtjänst.

16. att riksdagen beslutar att till socialdepartementets anslag G 10 Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1989/90 anvisa ytterligare 20 milj.kr., dvs. 90 619 000 kr.

1988/89:So263 av Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) vari yrkas att anslaget för 1989/90 till SRF:s ledarhundsverksamhet höjs med 1 090 000 kr. till 10 752 000 kr.

1988/89:So265 av Rolf Kenneryd (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att avskaffa den s.k. 49-årsgränsen vad gäller bilstöd till handikappade.

1988/89:So287 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om en utvidgning av vårdartjänsten till att omfatta även gymnasiestuderande.

2. att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100, bil. 7. Socialdepartementet, G 4, Nämnden för vårdartjänst, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 30 000 000 kr. förhöjt belopp till 64 928 000 kr. avseende vårdartjänst för gymnasieelever.

1988/89:So288 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100, bil. 7, Socialdepartementet, G 7, Kostnader för viss verksamhet för handikappade anvisar ett med 1 090 000 kr. förhöjt belopp till 10 752 000 kr. avseende Synskadades riksförbunds ledarhundsverksamhet.

1988/89:So291 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100 bil. 7 Socialdepartementet G 10 Bidrag till handikapporganisationer anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 10 000 000 kr. förhöjt belopp till 80 619 000 kr.

1988/89:So298 av Görel Thurdin och Stina Gustavsson (båda c) vari yrkas att riksdagen beslutar att höja det av regeringen föreslagna anslaget till ledarhundsverksamhet med 1 090 000 kr. till 10 752 000 kr.

1988/89:So299 av Lahja Exner (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av avtalet mellan Synskadades riksförbund och staten med syftet att trygga depåverksamheten och dess finansiering.

1988/89:So305 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att under anslaget G 1, bil. 7, för 1989/90 anslå 3 562 850 000 kr., dvs. ett i förhållande till regeringens förslag höjt anslag med 500 000 000 kr.,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om nytt statsbidrag för utbildning av vårdpersonal inom hemtjänsten, fr.o.m. den 1 juli 1989.

1988/89:So310 av Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen till Kostnader för viss verksamhet för handikappade för budgetåret 1989/90 anvisar 1 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således tillhoppa 3 270 000 kr.

1988/89:SoU19

1988/89:So314 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till medelsanvisning på tilläggsbudget för budgetåret 1989/90 avseende bilstöd till handikappade.

1988/89:So320 av Barbro Sandberg (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansvaret för svårt rörelsehindrade ungdomars gymnasiestudier.

1988/89:So321 av Karin Söder m.fl. (c, m, fp, mp) vari yrkas att riksdagen uppdrar åt regeringen att fördela bidragen till pensionärsorganisationerna enligt ovan angivna principer.

1988/89:So322 av Rosa Östh och Marianne Andersson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om höjt anslag till depåverksamhet för synskadade hantverkare.

1988/89:So323 av Rosa Östh och Jan Hyttring (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kostnadsansvaret för gravt rörelsehindrade elevers gymnasieskolgång.

1988/89:So324 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att grundbidraget inom bilstöd till handikappade skall utgå med högst 60 000 kr. fr.o.m. den 1 januari 1990.

2. att riksdagen beslutar att anskaffningsbidraget inom bilstöd till handikappade skall utgå med högst 40 000 kr. fr.o.m. den 1 januari 1990,

3. att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100 under bil. 7 Socialdepartementet G 11. Bilstöd till handikappade beslutar anvisa ett med 22 000 000 kr. förhöjt belopp till 284 127 000 kr.,

4. att riksdagen beslutar att grundbidraget och anskaffningsbidraget inom bilstöd till handikappade fr.o.m. den 1 januari 1990 skall följa den allmänna prisutvecklingen.

5. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag som innebär att även den som är över 50 år och står utanför arbetsmarknaden kan komma i åtnjutande av bilstöd.

1988/89:So329 av Görel Thurdin och Martin Olsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets behov av medel till statens hundskola för dess utbyggnad och utveckling.

1988/89:So333 av Rolf Clarkson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att införa ett kraftigt förbättrat bilstöd till handikappade.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T447.

1988/89:So476 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen anvisar medel för grundläggande organisationsarbete för de två av statens handikappråd speciellt nämnda Stroke och RFB med 200 000 kr.

vardera för budgetåret 1989/90, att administreras genom statens handikappråd i tillägg till dess tidigare verksamhet.

1988/89:SoU19

1988/89:So624 av Ingrid Andersson och Barbro Andersson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att logopedier och talpedagoger jämställs i statsbidragshänseende vid tillämpning av omsorgslagens 4 §, punkt 1.

1988/89:Ub267 av Arne Kjörnsberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kostnaderna för gymnasieutbildningen för i motionen berörda elever bör bestridas av staten.

Utskottet

Bidrag till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m.

I budgetpropositionen föreslås 3 062 850 000 kr. under anslaget G 1. Bidrag till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m. Från detta anslag betalas statsbidraget till kommunerna för hjälp och stöd i boendet. Bidraget betalas för kalenderår i efterskott. Anslaget för budgetåret 1989/90 avser således bidrag för verksamheten under år 1989. Socialstyrelsen betalar ut statsbidraget.

Under anslaget anvisas dessutom särskilda medel för utveckling och förnyelse av den sociala hemhjälpen.

Vidare anvisas under detta anslag bidrag till pensionärsorganisationer. Bidraget har tidigare budgetår anvisats under anslaget A 4. Extra utgifter.

Statsbidraget till kommunerna för stöd och hjälp i boendet

För bidragsgivningen gäller förordningen (1983:944) om statsbidrag till kommunerna för stöd och hjälp i boendet. Förordningen har nyligen fått ny rubrik och även i övrigt ändrats genom en förordning (1988:1203). Statsbidrag lämnas med 34 000 kr. för varje årsarbetare inom sådan verksamhet som avses, dvs. stöd och hjälp i boendet åt äldre, handikappade och barnfamiljer. I kostnaderna för vilka bidrag lämnas får inte tas med löne- och lönebikostnader för bl.a. arbetsledande personal. Vissa övergångsbestämmelser finns för 1989 och 1990.

För vart och ett av åren 1989 och 1990 lämnas enligt förordningen statsbidrag för personalutvecklande åtgärder inom äldreomsorgen.

I *motion So203 av Lena Öhrsvik (s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om konstruktionen av statsbidraget till social hemhjälp. Motionären anför att statsbidraget bör vara neutralt beträffande de olika personalkategorierna så att inte relationen mellan grupperna blir felaktigt avvägd. En tendens för närvarande är enligt motionären att arbetsledande personal inte anställs i tillräcklig utsträckning eftersom statsbidrag inte utgår för denna personalkategori.

I *motion So305 av Lars Werner m.fl. (vpk)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om nytt statsbidrag för utbildning av vårdpersonal inom hemtjänsten, fr.o.m. den 1 juli 1989 (*yrkande 2*). Motionärerna anför att för att arbetet inom hemtjänsten skall bli attraktivare måste vårdbiträde-

na få större ansvar och inflytande över arbetet, men för att kunna ta ansvar måste vårdbiträdena få tid och möjlighet att skaffa sig kunskaper. Utöver basutbildning behövs kontinuerligt "personliga" utbildningsplaner. Dessa skall konstrueras så att personalen fortlöpande kan välja utbildning inom det område som man arbetar med. Genomgångna etapper bör också ge utdelning på lönen och större ansvar i arbetet, anför motionärerna. Om arbetet i hemtjänsten kortas med förslagsvis 1–2 timmar per dag, med bibehållen lön, skapas utrymme både för utbildning och utveckling av arbetslaget genom kamratstöd. Genom att arbetet varvas med utbildning blir det också mindre fysiskt tungt. Deltidsanställda skulle, enligt motionärerna, då stimuleras att öka sin tjänstgöringsgrad om de i motsvarande utsträckning fick del av utbildning.

I anslutning till medelsanvisningen till Bidrag till social hemhjälp i budgetpropositionen 1987/88:100 behandlade socialutskottet ett antal motionsyrkanden om reglerna för statsbidrag till social hemhjälp. Utskottet anförde bl.a. (SoU 1987/88:15 s. 7).

Utskottet konstaterar att det råder politisk enighet om att ålderdomshemmen kommer att behövas även i fortsättningen inom äldreomsorgen, liksom servicehusboende, eget boende och långtidssjukvård. Med ett sådant principiellt synsätt finns det anledning att nu göra vissa ändringar i statsbidragssystemet så att bidraget blir likvärdigt i förhållande till omsorgsform.

Ett statsbidrag som är likvärdigt i förhållande till omsorgsform kan konstrueras på olika sätt. Utskottet anser det för sin del väsentligt att statsbidraget i nuläget utformas så att det verkligen stimulerar kommunerna att bygga ut äldreomsorgen och då framför allt den del av äldreomsorgen som avser den personliga omvårdnaden och omsorgen. Ett sådant bidrag gynnar i första hand de kommuner som har en utbyggd sådan omsorg och ökar i takt med att kommunerna bygger ut social hemhjälp och/eller omsorg i ålderdomshem. Det anförda innebär att utskottet förordar ett statsbidrag som knyts till den personal som är anställd för omvårdnadsuppgifter inom äldreomsorgen, dvs. såväl inom social hemtjänst som vid ålderdomshem. Personalkretsen bör avgränsas på samma sätt som enligt 3 § förordningen (1983:944) om statsbidrag till social hemhjälp.

3 § innehåller de tidigare nämnda begränsningarna när det gäller ersättning för kommunernas kostnader för arbetsledande personal.

I proposition 1987/88:176 Äldreomsorgen inför 90-talet ägnades personalfrågorna stort utrymme (s. 81–91). Bl.a. gjorde föredraganden följande bedömning.

Kommuner och landsting bör ge hög prioritet åt personalpolitiska insatser inom äldreomsorgen. Insatserna bör syfta till att minska personalomsättning och sjukfrånvaro, att höja tjänstgöringsgraden och att förbättra rekryteringsmöjligheterna.

Socialstyrelsen bör få i uppdrag att inom två år redovisa en uppföljning och utvärdering av utvecklingen på personalområdet.

Socialstyrelsen bör i samarbete med berörda myndigheter och organisationer samla in och sprida erfarenheter och idéer, som syftar till att förbättra personalförsörjningen inom kommunernas äldreomsorg. För detta bör

socialstyrelsen av utvecklingsmedlen inom ramen för statsbidraget till den sociala hemhjälpen disponera 1 milj.kr. årligen under de två kommande budgetåren.

1988/89:SoU19

Föredraganden pekade också på de av riksdagen beslutade resursförstärkningarna, vilka bl.a. innebär att totalt 200 milj.kr. tillförs kommunerna för åren 1989 och 1990 för personalutvecklande åtgärder inom äldreomsorgen. Enligt föredragandens mening borde dessa resurstillskott avsevärt öka kommunernas möjligheter att bedriva en effektiv personalpolitik. Avtalet för service- och vårdpersonalen inom äldreomsorgen visade också, enligt föredraganden, att kommunerna lägger stor vikt vid personalbefrämjande insatser.

Om arbetsledarna och deras fortbildning framhölls följande i propositionen (s. 54, 85 och 90).

Jag delar äldreberedningens bedömning att ledningsfunktionen behöver utvecklas. Arbetsledarnas uppgifter inom den sociala hemtjänsten har förändrats från att huvudsakligen avse administrationen av den dagliga hjälpen till att i högre grad samordna, utveckla och följa upp verksamheten. De får också en allt viktigare roll som handledare och problemlösare för personalen. De har även en viktig uppgift i att göra behovsbedömningar och planera insatserna tillsammans med den enskilde, dennes anhöriga och annan personal.

En bra psykisk arbetsmiljö förutsätter att det ömsesidiga stödet inom arbetslaget fungerar. Arbetsledaren har en nyckelroll i att stödja personalen och bidra till ett stimulerande arbetsklimat.

Fortbildningen är ett av de viktigaste inslagen för att utveckla äldreomsorgen och dessutom ge personalen en bättre arbetstillfredsställelse. Det är angeläget att fortbildningen betraktas som ett självklart led i arbetet och att den återkommer regelbundet. Det är också önskvärt att en del av fortbildningen sker gemensamt för olika personalkategorier för att skapa kontakt och utveckla samarbetet dem emellan.

Fortbildningen bör syfta till att ge kunskap och insikt om det egna arbetet samt ge specialkunskaper på vissa områden. Jag tänker särskilt på kunskap om speciella gruppers behov och förutsättningar, t.ex. behoven hos äldre invandrare och människor med svåra handikapp.

Jag kommer i det följande att peka på fördelarna av att tillskapa regionala centra för utveckling av äldreomsorgen. Enligt min bedömning bör sådana utvecklingscentra även kunna få betydelse för fortbildningen och andra personalstödande åtgärder.

Jag har erfarit att chefen för utbildningsdepartementet avser att föreslå regeringen att ge universitets- och högskoleämbetet i uppdrag att genomföra en utredning av hur en lämplig utbildning inom givna ramar för arbetsledande och verksamhetsansvarig personal inom primärkommunal äldre- och handikappomsorg bör se ut. Möjligheterna till samordning med andra näralliggande utbildningslinjer kommer därvid att beaktas.

Även socialutskottet (1988/89:SoU6) ägnade personalfrågorna betydande utrymme. Utskottet erinrade om sina uttalanden varen 1988 om betydelsen av vidareutbildning och fortbildning, om lönernas roll, om nödvändigheten

av försöksverksamheter och om behovet av bättre arbetsvillkor såsom personalens önskemål att slippa helgarbete m.m.

I petitan för budgetåret 1989/90 anförde socialstyrelsen att statsbidraget borde kompletteras med ett bidrag för arbetsledare inom hemtjänsten (hemvårdsassistenter). Bidrag borde utges med 34 000 kr. per årsarbetare. Socialstyrelsen hänvisade till att detta förslag lagts fram i styrelsens rapport till regeringen om personalförsörjningen inom hemtjänsten (Socialstyrelsen redovisar 1988:7).

I den nämnda rapporten framhålls det bl.a. (s. 60) att i en framtid med utökat ansvar och nya uppgifter för arbetsledarna bör kommunen stimuleras att anställa fler arbetsledare för att kunna höja kvaliteten och skapa bättre förutsättningar för en effektiv verksamhet. Vidare sägs bl.a.

I en decentraliserad hemtjänst där besluten fattas långt ute i organisationen är arbetsledaren en nyckelperson. Arbetsledaren förväntas få ett uttalat verksamhetsansvar som innebär delegering av ansvar och befogenheter.

För att svara mot de nya kraven kan dels fler arbetsledare komma att krävas på många håll, dels i stor utsträckning ny kompetens.

Antalet arbetsledare har betydelse för bl.a. kvaliteten i arbetet, för möjligheterna till långsiktig planering, till att handleda, utbilda, till att vara ett stöd för vårdbiträden etc. För närvarande varierar antalet arbetsledare i förhållande till antalet vårdbiträden och brukare starkt mellan kommunerna.

Antalet hjälpta hushåll/hemtjänstassistent varierar också i stor utsträckning. Det finns ingen modell för hur förhållandet bör se ut. I en framtid med utökat ansvar och nya uppgifter för arbetsledarna bör kommunen stimuleras att anställa fler arbetsledare för att kunna höja kvaliteten och skapa bättre förutsättningar för en effektiv verksamhet.

I budgetpropositionen s. 128 förklarar föredraganden att han inte är beredd att bifalla socialstyrelsens yrkande på denna punkt.

Utskottet anser att arbetsledarna har en viktig roll inom den sociala hemtjänsten och att betydelsen sannolikt kommer att öka ytterligare. Att relationen mellan antalet arbetsledare och antalet övrig personal är lämpligt avvägd är också väsentligt. De ändringar av statsbidragsbestämmelserna som beslutades förra våren trädde i kraft den 1 januari 1989. Utskottet är inte berett att redan nu ta något initiativ till ändring av bestämmelserna. Som påpekas av föredraganden i budgetpropositionen kan äldredelegationens (S 1988:A) arbete med frågan om ansvaret för samhällets äldreomsorg få betydelse för utformningen av statsbidragssystemet. Motion So203 (s) avstyrks sålunda.

I betänkandet SoU 1988/89:6 behandlade utskottet motionsyrkanden liknande det i motion So305 (vpk) yrkande 2. Utskottet anförde (s. 29).

I några motioner (c. vpk) reses krav på en förkortad arbetstid för hemtjänstens personal och/eller för all personal inom vården. Vid sin behandling av liknande motionsyrkanden i våras hänvisade utskottet bl.a. till att frågor om arbetstidens längd och arbetstidens förläggning i första hand är

en fråga som arbetsmarknadens parter har att besluta om. Utskottet hänvisade också till det uppdrag som lämnats till arbetstidskommittén. Dessa synpunkter gör sig enligt utskottet alltjämt gällande. Till detta vill utskottet foga att det inte bara är vårdpersonal utan också många andra grupper som måste anses ha berättigade önskemål och krav när det gäller en förkortning av arbetstiden. En allmän förkortning av arbetstiden inom vårdsektorn kan visserligen i någon utsträckning förväntas medföra att flera människor söker sig till vårdområdet, men samtidigt minskar det totala antalet arbetade timmar. Nya vårdtimmar måste täckas genom ytterligare nyrekryteringar. En förbättrad personalpolitik och en förbättring av arbetsvillkoren i övrigt är enligt utskottet minst lika viktiga åtgärder för att värden skall få behålla sin personal. Utskottet erinrar om vad utskottet uttalat även i det föregående. Utskottet får – i likhet med propositionen – framhålla att arbetsförhållandena och arbetsmiljön måste ha en sådan utformning att människorna kan arbeta heltid utan att riskera att bli utslitna i förtid.

Utskottet är inte berett att förorda något initiativ från riksdagens sida när det gäller kraven på en förkortad arbetstid.

Utskottet avstyrkte med det anförda de då aktuella motionsyrkandena.

Utskottet (s. 31) var inte heller berett att tillstyrka kraven i en motion (vpk) på ett sådant särskilt stöd för utbildning av hemtjänstens personal som nu förordas i motion So305.

Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att nu ändra uppfattning i dessa frågor. Utskottet avstyrker sålunda motion So305 (vpk) yrkande 2.

Bidrag till vissa pensionärsorganisationer

I budgetpropositionen 1988/89:100 beräknas medelsbehovet för nästa budgetår till 1 694 000 kr. Bidraget bör enligt propositionen utges efter samma principer som under innevarande budgetår.

För innevarande budgetår angavs om bidragssystemet följande i prop. 1987/88:100 bil. 7 s. 14.

Bidrag utgår som hittills efter ansökan till pensionärsorganisation som är av riksomfattande karaktär, står öppen för alla och är partipolitiskt obunden. Lägsta medlemsantal för bidrag föreslås bli 30 000 medlemmar.

Bidrag föreslås utgå i form av grundbidrag och för organisation med fler än 75 000 medlemmar även i form av rörligt bidrag. Till organisation med högst 75 000 medlemmar föreslås halvt grundbidrag och vid fler medlemmar helt grundbidrag. Det rörliga bidraget föreslås utgå i intervallet 75 000 – 150 000 medlemmar med 5 kr./medlem, i intervallet 150 000 – 300 000 medlemmar med 4 kr./medlem, i intervallet 300 000 – 450 000 medlemmar med 3 kr./medlem samt med 2 kr./medlem för medlemmar utöver 450 000.

Avsikten var enligt propositionen också att göra en viss omläggning av bidragssystemet så att bidraget till en organisation påverkades av förändringar i medlemsantalet.

Förslaget föranledde ingen erinran från riksdagens sida.

I motion So244 av Stina Eliasson och Gunhild Bolander (båda c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att höja grundbeloppet (yrkande 1) och att riksdagen hos

regeringen begär en översyn av reglerna för fördelning av det statliga bidraget till de båda pensionärsorganisationerna SPF och PRO (*yrkande 2*).

Fördelningen av totalbeloppet för budgetåret 1988/89 var enligt motionärernas mening anmärkningsvärd. Det statliga bidraget till PRO uppgick till 3,40 kr. per medlem, medan SPF fick nöja sig med 2,60 kr. per medlem. Det borde enligt motionärerna vara självklart att anslaget fördelas enligt rättvisa grunder.

I *motion So321 av Karin Söder m.fl. (c, m, fp, mp)* hemställs att riksdagen uppdrar åt regeringen att fördela bidragen till pensionärsorganisationerna enligt angivna principer.

Motionärerna framhåller att den gällande fördelningen av medlen är orättvis. Grundbidraget måste enligt motionärerna avse att täcka kostnader som är i stort sett desamma oavsett organisationernas storlek. En rimlig fördelning vore då att man fastställer ett grundbidrag och fördelar återstoden av anslaget i relation till organisationernas medlemstal per den 31 december 1988.

Utskottet behandlade våren 1987 en motion (c, m, fp) om att riksdagen skulle fördela anslaget till pensionärsorganisationerna enligt rättvisare grunder. Fördelningen av totalbeloppet var enligt motionärerna anmärkningsvärd, PRO erhöll 3:25 per medlem, medan SPF fick nöja sig med 2:40 kr. per medlem. Socialutskottet anförde (SoU 1986/87:29 s. 4).

Relationen mellan anslagen till resp. organisation har dock varit oförändrad och hänsyn har inte tagits till att SPF kraftigt ökat sitt medlemstal.

Socialutskottet tillstyrkte våren 1979 en motion med begäran om höjning av bidragen till pensionärsorganisationerna (SoU 1978/79:25). Utskottet uttalade därvid att det liksom dittills skett borde ankomma på regeringen att ta ställning till fördelningen av bidrag mellan de pensionärsorganisationer som kom in med ansökan därom. Utskottets s-ledamöter anförde i en reservation att man vid fördelningen av medel mellan de aktuella organisationerna som brukligt var borde utgå från deras medlemsantal.

Utskottet utgår från att samtliga pensionärsorganisationer som kommer i fråga för bidrag kommer att få en likvärdig behandling.

Utskottet avstyrkte med hänvisning härtill den då aktuella motionen (c, m, fp).

Utskottet har inhämtat att de principer som gäller för bidragsgivningen till pensionärsorganisationerna inte är unika utan gäller också inom andra områden. Bidraget till SPF ökade vid den senaste fördelningen totalt sett med nästan 30 % på grund av att organisationens medlemsantal ökat. Ökningen för PRO var obetydlig. Enligt uppgift skulle SPF:s medlemsantal nu ha ökat ytterligare, varför en ökning totalt sett av bidraget till organisationen kan förväntas med gällande fördelningssystem.

Utskottet utgår från att regeringen noga följer fördelningen av bidraget mellan pensionärsorganisationerna och föreslår de ändringar som kan behövas för att en så rättvis fördelning som möjligt skall uppnås. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att tillstyrka motionerna So244 (c) yrkande 1 och So321 (c, m, fp, mp). Utskottet anser inte heller att någon sådan översyn som begärs i motion So244 yrkande 2 är påkallad. Yrkandet avstyrks därför.

Medelsanvisningen

I motion So305 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar att under anslaget G 1, bil. 7, för 1989/90 anslå 3 562 850 000 kr., dvs. ett i förhållande till regeringens förslag höjt anslag med 500 000 000 kr. (yrkande 1).

Utskottet har ovan under behandlingen av frågan om statsbidraget till kommunerna för stöd och hjälp i boendet avstyrkt yrkandet i samma motion att riksdagen hos regeringen begär förslag om nytt statsbidrag för utbildning av vårdpersonal inom hemtjänsten. Utskottet avstyrker följaktligen motion So305 (vpk) yrkande 1.

Utskottet har ingen erinran mot budgetpropositionens förslag till medelsanvisning under punkten G 1. Bidrag till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m., vilken avser förhållandena under kalenderåret 1989.

Ombyggnad inom vårdinstitutioner

I motion So235 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar om ett femårigt stimulansbidrag om 100 milj.kr. per budgetår i syfte att stimulera ombyggnaden av institutioner så att rätten till eget rum kan förverkligas i hela landet före mitten av 1990-talet (yrkande 2) och att riksdagen för nästkommande budgetår beviljar ett stimulansbidrag om 100 milj.kr. för ombyggnad av institutioner (den slutna äldre vården) i syfte att förverkliga rätten till eget rum (yrkande 3).

Hösten 1988 (1988/89:SoU6 s. 18) behandlade utskottet motionsyrkanden med samma innehåll som de nu aktuella i motion So235. Utskottet uttalade följande.

Utskottet delar uppfattningen i motion So28 (fp) – vilken i denna del helt överensstämmer med propositionens intentioner – att det är angeläget att otidsenliga institutioner byggs om så att målet att även den som behöver vård och tillsyn skall ha rätt till en fullvärdig bostad kan uppfyllas. Utskottet anser också att det är viktigt att anläggningar som inte kan byggas om ändras så att vårdmiljön blir mer hemlik. Samtidigt finns det skäl att betona att omvandlingen av äldre anläggningar måste ske med stor varsamhet och genomföras med största hänsyn till de äldre som berörs.

Utskottet konstaterar att det i dag pågår ett intensivt program- och planeringsarbete för att minska boendet på institutioner. Detta gäller inom den sociala hemtjänsten, inom långtidssjukvården, inom den psykiatriska vården och inom omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda. Det pågår också i många landsting och kommuner ett arbete för att öka kvaliteten i boendet för dem som av olika skäl måste vistas under en längre tid på institution. Planeringen av arbetet med att förbättra kvaliteten på olika sjukvårds- och sociala institutioner och genomförandet av detta är dock i högsta grad en fråga för landsting och kommuner. Utskottet tar avstånd från tanken att staten mer eller mindre regelmässigt skall gå in med särskilda stimulansbidrag på områden där ansvaret för planering och genomförande åvilar en annan huvudman. Utskottet erinrar om det statliga stöd som redan utgår genom nybyggnads- och ombyggnadslån bl.a. till bostäder och ålderdomshem. Utskottet är härutöver inte berett att tillstyrka särskilda stimulansbidrag för att ytterligare underlätta ombyggnad av institutioner.

Med det anförda avstyrkte utskottet de då aktuella motionsyrkandena.

Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att nu ändra uppfattning i denna fråga. Utskottet avstyrker sålunda motion So235 (fp) yrkandena 2 och 3.

Färdtjänst

Färdtjänsten är ett komplement till kollektivtrafiken för dem som inte kan utnyttja denna. Färdtjänsten underlättar för den enskilde att bo självständigt och ha kontakt med andra.

Från anslaget Bidrag till färdtjänst betalas statsbidrag till landstingskommuner och kommuner för färdtjänst. Bidraget är 35 % av bruttodriftkostnaderna. Det får dock inte öka med mer än ett belopp som står i visst förhållande till antalet personer som är 65 år och äldre samt utvecklingen av konsumentprisindex. Bidragsbestämmelserna finns i kungörelsen (1974:840) om statsbidrag till färdtjänst. Bidraget betalas för kalenderår i efterskott. Anslaget för budgetåret 1989/90 avser således bidrag för verksamheten under år 1989.

I motion So223 av Ingvar Björk och Börje Nilsson (båda s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om att till statsbidraget för den kommunala färdtjänsten kopplas krav om verksamhetens omfattning, kvalitet och avgifter.

Motionärerna framhåller att färdtjänsten är en kommunal uppgift. Taxor och andra regler för färdtjänsten varierar starkt mellan olika kommuner. Det finns även stora skillnader beträffande den service som erbjuds färdtjänstkunderna. Antal resor är i vissa fall starkt begränsat. Kvaliteten på specialfordon är också mycket skiftande. För att skapa en god kvalitet på färdtjänsten i rikets alla kommuner måste det enligt motionärerna uppställas vissa krav för verksamheten. Riksrevisionsverket presenterade under 1988 förslag om en förändring av det statliga bidraget till kommunernas färdtjänst i rakt motsatt riktning. Det förslaget innebär att färdtjänstbidraget skulle omvandlas till ett skatteutjämningsbidrag baserat på kommunernas andel innevånare över 65 år, anför motionärerna. Bidraget skulle ge kommunerna möjlighet att använda det efter eget gottfinnande, t.ex. till anpassning av den kollektiva trafiken. En sådan bidragskonstruktion riskerar enligt motionärerna att bli förödande för färdtjänsten i många kommuner, där anpassad kollektivtrafik skulle spelas ut mot dem som är beroende av färdtjänsten.

I motion So255 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statsbidragsreglerna till färdtjänst (yrkande 8) och att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av flexibla regler för färdtjänst (yrkande 9).

Motionärerna anför att färdtjänsten utgår enligt socialtjänsten som bistånd. Detta är ett föräldrat synsätt. Färdtjänsten i framtiden bör enligt motionärerna vara en naturlig del av kollektivtrafiken. Färdtjänstillstånd skall ges till dem som på grund av funktionsnedsättning inte kan använda sig av allmänna kommunikationer. Socialstyrelsen är ansvarig för tillsyn och utger tillämpningsföreskrifter. Dessa föreskrifter är enligt motionärerna

oklara och olika tolkningar kan göras om vilka personer och resor som kan anses statsbidragsberättigade. Riksrevisionsverket har i en revisionsrapport 1987 föreslagit alternativ till dagens statsbidragsregler. Regeringen bör skyndsamt behandla rapporten och lägga fram nytt förslag till statsbidragsregler så att resandet för människor med funktionsnedsättningar blir jämlikt med icke handikappades, anför motionärerna. När nya bestämmelser för färdtjänst, såväl kommunal-, läns- som riksfärdtjänst, utformas måste de vara så flexibla att de underlättar för såväl handläggare som brukare. Man måste uppmärksamma de regionala skillnaderna i landet. Det som passar bra i Stockholm kanske inte alls är bra i glesbygdskommuner.

Riksrevisionsverket har genomfört en förvaltningsrevision av statsbidraget till kommunal färdtjänst. En rapport över revisionen (Dnr 1987:101). Statsbidraget till kommunal färdtjänst har överlämnats till regeringen. Granskningsrapporten har remissbehandlats.

Som en idéskiss redovisar RRV (s. 04) ett alternativ till dagens statsbidrag till färdtjänst. Ett mer generellt och behovsrelaterat statsbidrag skulle, enligt RRV, i större utsträckning än det nuvarande bidra till att utjämna i stället för att befästa de kommunala skillnaderna. Det skulle vidare vara neutralt i fråga om valet mellan färdtjänst och olika former av handikappanpassning av kollektivtrafik. Därmed skulle en väl avvägd blandning av insatser mot förflyttningshandikapp uppmuntras snarare än motverkas. Ett behovsrelaterat bidrag skulle även ge kommunerna ökat incitament att tillvarata rationaliseringsvinster samtidigt som det skulle vara förenat med ett mindre omfattande regelverk och mindre administration. Den statsfinansiella kontrollen över bidraget skulle också förbättras. Ett behovsrelaterat statsbidragssystem skulle ställa krav på en tillsyn från socialstyrelsen av en delvis annan karaktär och inriktning än den nuvarande.

I budgetpropositionen 1988/89:100 framhåller föredraganden (s. 129).

Riksrevisionsverket lämnade i oktober 1987 en revisionsrapport om statsbidraget till den kommunala färdtjänsten. I rapporten skisserar verket olika alternativ till dagens statsbidrag. Statsbidraget skulle antingen kunna vara helt behovsrelaterat eller bestå av flera komponenter, t.ex. en behovsrelaterad del och en prestationsrelaterad del. Granskningsrapporten har remissbehandlats.

Det finns enligt min mening för närvarande inte tillräckligt underlag för att ta ställning till det framtida statsbidragets utformning. Ytterligare beredning av denna och angränsande frågor kommer således att ske inom regeringskansliet.

Med anledning av ett motionsyrkande liknande det i motion So223 anförde utskottet bl.a. följande i betänkandet SoU 1987/88:20 s. 5.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden med i huvudsak samma innebörd som det nu aktuella, senast i betänkandet SoU 1986/87:18 s. 19. Utskottet har därvid anförts att taxorna för färdtjänsten ligger inom ramen för den kommunala självstyrelsen och att taxorna som en följd av detta varierar med hänsyn till de lokala förhållandena. Utskottet har emellertid framhållit att en större enhetlighet i de kommunala taxorna bör eftersträvas.

Kommunförbundet har år 1987 tagit fram en skrift, Färdtjänsten i kollektivtrafiken. Om färdtjänstens utveckling. Enligt utskottets mening

finns det skäl att anta att skriften kommer att leda till att kommunerna vinnlägger sig om en större enhetlighet i färdtjänsttaxorna och villkoren för färdtjänst. Utskottet noterar också att socialstyrelsen har inlett en särskild utredning i syfte att beskriva och analysera skillnaderna mellan kommunerna när det gäller den enskildes tillgång till färdtjänst. Utskottet har vidare inhämtat att regeringen nyligen uppdragit åt riksrevisionsverket att kartlägga och analysera den varierande utformningen av taxorna inom kommunernas hemtjänst, färdtjänst och barnomsorg. Med hänsyn härtill och då frågan om förändringar i statsbidragssystemet är föremål för överväganden inom regeringskansliet anser utskottet att syftet med motion So211 yrkande 1 är tillgodosett och avstyrker därför motionsyrkandet.

Riksrevisionsverket har nyligen redovisat det nämnda uppdraget för regeringen i rapporten Den enskildes sammanlagda ekonomiska situation inom äldreomsorgen (Dnr 1988:219).

I betänkandet SoU 1987/88:20 behandlade utskottet också en motion med ett yrkande liknande de nu aktuella i motion So255. Utskottet anförde.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att statsbidragsbestämmelserna bör ha en klar och entydig utformning. Utskottet, som vill hänvisa till vad som ovan anförts om pågående arbete, konstaterar emellertid att statsbidragssystemet är föremål för översyn inom regeringskansliet. Enligt utskottets mening är det därför inte påkallat med någon åtgärd av riksdagen med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet avstyrktes.

Utskottet konstaterar att frågan om utformningen av statsbidraget till färdtjänsten bereds inom regeringskansliet bl.a. mot bakgrund av riksrevisionsverkets revisionsrapport Statsbidraget till kommunal färdtjänst. Enligt utskottets mening är det inte påkallat med några sådana initiativ från riksdagens sida som begärs i motion So255 (fp) yrkandena 8 och 9. Motionsyrkandena avstyrks.

Beredningen i regeringskansliet av den nämnda revisionsrapporten och rapporten Den enskildes sammanlagda ekonomiska situation inom äldreomsorgen bör avvaktas, innan riksdagen överväger något sådant initiativ som föreslås i motion So223 (s). Motionen avstyrks.

I motion So238 av *Barbro Sandberg och Kenth Skårvik (båda fp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av statsbidragsbestämmelserna för färdtjänst för att skapa möjlighet för handikappade att leasa bil.

Motionärerna anser att i vissa situationer kan leasing av en handikapputrustad bil vara ett bättre och billigare alternativ för såväl den handikappade som kommunen. Den handikappade får större rörelsefrihet och kommunen skulle endast behöva betala kostnaden för bilresor. En annan lösning är enligt motionärerna att inte kommunen står för själva kontraktet utan låter bilföretaget leasa ut bilen direkt till den handikappade med ekonomisk hjälp från stat och kommun. Men för att kunna medge leasing av handikapputrustad bil måste statsbidragsbestämmelserna ändras så att även bilföretag, och inte endast privatpersoner, kan erhålla bidrag till specialutrustning, anser motionärerna. Dessutom finns redan i dag svenskstillverkade bilar som erbjuder viss speciell utrustning som gör det lättare för handikappade att

köra. Därtill måste kommunen få rätt att av statsbidragsmedel till färdtjänsten bidra till leasingkostnaden motsvarande kostnaden för bilresor till och från arbetet. Motionärerna framhåller också att det har sagts att leasing skulle vara en både dyr och dålig lösning. Detta är ett tvivelaktigt påstående. Man bör enligt motionärerna kunna hålla kostnaden på samma nivå som förut. En handikappad har däremot svårare att göra enklare underhåll eller rätta till smärre fel än en frisk person, varför fullserviceleasing är ett utmärkt alternativ för den handikappade.

I betänkandet (Ds S1986:11) Bilstödet åt handikappade framhöll den särskilde utredaren bl.a. (s. 52).

I diskussioner med de sakkunniga har de ansett, att leasing är en dyr och dålig lösning, särskilt om det behövs omfattande anpassning av bilen på grund av funktionshinder. En fördel är dock att föraren kan slippa ekonomiska bekymmer med reparationer och underhåll.

Såvitt jag inhämtat, går det att få smärre ändringar på en leasingbil, men om det behövs stora ingrepp kan det vara svårare. Eftersom bilen skall återställas i ursprungligt skick, när leasingen upphör, kan den handikappade få stora kostnader, om ändringarna på bilen har varit omfattande.

I dag kan man inte få arbetsmarknadsverkets bilbidrag till leasing av bil. Att utvidga bilstödet, så att också leasingbilar omfattas av bilstöd, är således en reform, som medför ökade utgifter. Jag har inte bedömt att en sådan reform hör till de mest angelägna.

En möjlighet att minska kostnaderna för att hyra bil kunde vara att en offentlig huvudman – t.ex. färdtjänsthuvudmannen – sluter ett centralt avtal med en uthyrare och sedan tillhandahåller bilar för funktionshindrade förare. Intresset för en sådan lösning är dock knappast tillräckligt stort vare sig hos huvudmännen eller hos funktionshindrade bilförare.

Frågan behandlades av utskottet i betänkandet SoU 1987/88:20 med anledning av en motion med samma yrkande som i motion So238. Utskottet anförde (s. 5).

Utskottet noterar att förslaget i proposition 1987/88:99 om förbättrat bilstöd till handikappade innebär att fler handikappade kommer att kunna förflytta sig med av dem själva framfört fordon. Det kommer härvid att bli förmånligare för den enskilde att köpa bilen än att hyra den. Om bilen måste ändras efter den enskildes funktionshinder framstår leasing som ett än sämre alternativ. Utskottet är på grund härav inte berett att förorda något riksdagens initiativ med anledning av motion So207 (fp). Motionen avstyrks således.

Enligt utskottets mening har frågan inte tillförts något som föranleder en ändrad bedömning från utskottets sida. Motion So238 (fp) avstyrks därför.

Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen till Bidrag till färdtjänst.

Kostnader för viss omsorg om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.

Landstingskommunerna och de kommuner som inte ingår i någon landstingskommun får statsbidrag med 95 % av lönekostnaderna för vissa förskolekon-

sulenter inom omsorgsverksamheten enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. Fr.o.m. den 1 juli 1987 utgår statsbidrag även till talpedagoger som arbetar med utvecklingsstörda förskolebarn. Bidraget betalas ut i efterskott för kalenderår. Bidragsreglerna finns i förordningen (1986:566) om statsbidrag till lönekostnader för vissa förskolekonsulenter och talpedagoger (ändrad senast 1988:575). Socialstyrelsen erhåller medel för viss kurs- och konferensverksamhet för viss personal inom verksamheten med omsorger om psykiskt utvecklingsstörda. Syftet är bl.a. att främja utvecklingen och ge tillfälle till erfarenhetsutbyte inom verksamhetsområdet.

I motion So624 av Ingrid Andersson och Barbro Andersson (båda s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att logoped och talpedagoger jämställs i statsbidragshänseende vid tillämpning av omsorgslagens 4 § punkt 1.

I budgetpropositionen sägs bl.a. följande om statsbidraget (s. 130).

Den nuvarande statsbidragskonstruktionen läser bidraget till vissa befintliga tjänster. I vissa landsting är det inte talpedagoger utan logoped som svarar för bedömning av barnets språkliga förmåga och för insatser i form av tal- och språkstimulans. Lekotekarier är en annan specialpedagogisk resurs för psykiskt utvecklingsstörda förskolebarn. En friare användning av den specialpedagogiska resursen skulle möjliggöra anpassning efter de individuella behoven av insatser och bidra till en jämnare kvalitet landstingen emellan. Med tanke på att statsbidraget utgör ett medel för att styra kompetensutvecklingen hos den personal som ger specialpedagogiska insatser, har jag tidigare inte varit beredd att föreslå någon ändring av statsbidragskonstruktionen. Under år 1988 har emellertid socialstyrelsen utfärdat behörighetsföreskrifter för förskolekonsulenter. Mot bakgrund av ovanstående anser jag att reglerna för statsbidraget bör ändras i enlighet med socialstyrelsens förslag.

Jag föreslår att statsbidraget för 1989 års verksamhet utgår enligt nuvarande konstruktion. Fr.o.m. år 1990 bör bidraget utgå för specialpedagogiska insatser som ges till förskolebarn, som tillhör eller före skolstarten kan förväntas komma att tillhöra omsorgslagens personkrets. De specialpedagogiska insatserna kan ges av förskolekonsulent, talpedagog, logoped eller motsvarande inom landstingskommunernas omsorgsverksamhet eller samordnade barnhabilitering.

Bidraget bör liksom nu avse kalenderår och utbetalas per år i efterskott. Anslaget bör omvandlas till ett reservationsanslag och fördelas i relation till det antal barn som under året fått del av specialpedagogiska insatser.

Jag förutsätter att socialstyrelsen noga följer tillämpningen av de nya statsbidragsreglerna.

Genom vad som sägs i budgetpropositionen får motionsyrkandet anses vara tillgodosett. Motion So624 (s) avstyrks följaktligen.

Utskottet godkänner de föreslagna riktlinjerna för statsbidrag till specialpedagogiska insatser.

Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen till Kostnader för viss omsorg om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.

Nämnden för vårdartjänst har till uppgift att organisera verksamheten med vårdartjänst samt administrera det statliga bidraget till denna. Nämnden skall också administrera försöksverksamheten med omvårdnad för svårt rörelsehindrade elever vid Skärholmens gymnasium.

Från anslaget betalas vårdartjänst åt svårt rörelsehindrade som studerar i eftergymnasial utbildning eller vid folkhögskola. Kostnaderna för försöksverksamheten vid Skärholmens gymnasium skall täckas av avgifter, och nämnden debiterar berörda landsting och kommuner avgift för omvårdnad och därmed sammanhängande verksamhet. Från anslaget betalas vidare kostnader för nämndens kansli samt viss utvecklingsverksamhet.

Nämndens arbetsuppgifter och organisation framgår av förordningen (1988:1126) med instruktion för nämnden för vårdartjänst.

Kostnaderna för gravt rörelsehindrade ungdomars gymnasiestudier

I *motion So287 av Lars Werner m.fl. (vpk)* hemställs att riksdagen beslutar om en utvidgning av vårdartjänsten till att omfatta även gymnasiestuderande (*yrkande 1*). Motionärerna föreslår att staten tar över ansvaret för de svårt rörelsehindrades gymnasiestudier genom att vårdartjänsten utvidgas till att omfatta även dessa elever.

I *motion So320 av Barbro Sandberg (fp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansvaret för svårt rörelsehindrade ungdomars gymnasiestudier. Motionären anser att det är nödvändigt att regeringen omedelbart tar sitt ansvar även för denna lilla grupp ungdomar.

I *motion So323 av Rosa Östh och Jan Hyttring (båda c)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kostnadsansvaret för gravt rörelsehindrade elevers gymnasieskolgång.

I *motion Ub267 av Arne Kjörnsberg (s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kostnaderna för gymnasieutbildningen för i motionen berörda elever bör bestridas av staten.

I motionerna So287, So320 och So323 anförts också att vidare utredning i frågan är onödig.

Socialutskottet behandlade våren 1987 liknande motionsyrkanden och anförde i det av riksdagen godkända betänkandet SoU 1986/87:18 s. 27–28 bl.a. följande.

Enligt utskottets uppfattning åvilar det ekonomiska ansvaret för omvårdnaden om de rörelsehindrade ungdomarna under deras gymnasieskolgång principiellt vederbörande primär- och landstingskommuner. Staten måste emellertid vara beredd att svara för att den begränsade gruppen här är fråga om verkligen kan erbjudas en fungerande gymnasieskolgång. De av dessa ungdomar som vill studera vidare måste då garanteras den omvårdnad som är en förutsättning för att de skall kunna fullfölja sina studier. Deras möjligheter får inte vara beroende av hemortskommun. Statens ansvar för dessa ungdomars möjligheter till gymnasiestudier bör slås fast.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår fortfarande förhandlingar mellan statens förhandlingsnämnd och kommun- och landstingsförbunden om hur

kostnaden för elevernas omvårdnad skall fördelas. Utskottet vill understryka att förhandlingarna om kostnadsfördelningen därför bör bedrivas med inriktning på att frågan måste bringas till en skyndsam lösning. I avvaktan härpå har utskottet ingen erinran mot att berörda kommuner och landstingskommuner debiteras en preliminär avgift i enlighet med vad som anförts i budgetpropositionen.

Vad utskottet uttalat om statens ansvar för dessa ungdomars möjligheter till gymnasiestudier bör riksdagen med anledning av motion So231 (vpk) yrkande 1 och motion So252 (fp, c) som sin mening ge regeringen till känna.

Med anledning av ett liknande motionsyrkande (c) våren 1988 framhöll utskottet (SoU 1987/88:20 s. 15).

Utskottet, som noterar att förhandlingarna mellan statens förhandlingsnämnd och kommun- och landstingsförbunden ännu inte har avslutats, vidhåller sitt ställningstagande att det principiella ekonomiska ansvaret åvilar vederbörande primär- och landstingskommuner.

Utskottet har inhämtat att frågan om det ekonomiska ansvaret för omvårdnaden om de rörelsehindrade ungdomarna under deras gymnasieskolgång också kommer att behandlas av den av regeringen tillsatta arbetsgruppen för beredning av vissa frågor om handikappade. Utskottet förutsätter att frågan bringas till en snar lösning.

Utskottet fann mot bakgrund av det anförda inte skäl till någon åtgärd av riksdagen och avstyrkte därför den då aktuella motionen.

Den i betänkandet omnämnda arbetsgruppen överlämnade sin slutrapport till regeringen i april 1988 utan några egna ställningstaganden.

Den 15 september 1988 beslutade regeringen att en kommitté skulle tillkallas med uppgift att utreda vissa frågor om kommunernas och landstingens insatser för människor med omfattande funktionshinder (S 1988:03, dir. 1988:53, den s.k. 1989 års handikapputredning).

Regeringen beslutade den 1 december 1988 att utvidga uppdraget till kommittén enligt följande.

Kommittén bör göra en kartläggning och analys av svårt rörelsehindrade ungdomars möjligheter att genomgå gymnasiala studier. Kommittén bör bedöma hur stor andel av de svårt rörelsehindrade ungdomarna som genomgår utbildning på gymnasial nivå samt klarlägga vilka hinder som finns för att ungdomarna i fråga skall kunna påbörja och tillgodogöra sig utbildningen. Kommittén bör vidare, med utgångspunkt i det kommunala ansvaret, pröva hur dessa hinder kan undanröjas och hur rörelsehindrade ungdomar därmed kan tillförsäkras gymnasieutbildning på samma nivå som andra ungdomar. Härvid bör särskilt möjligheterna att inrätta speciellt anpassad gymnasieutbildning i kombination med sociala omvårdnadsinsatser och habilitering på fler platser i landet prövas.

Kommittén bör behandla dessa frågor med förtur.

Utskottet konstaterar att frågan om ansvaret för gymnasieutbildningen för svårt rörelsehindrade ungdomar med förtur behandlas av kommittén om samhällets stöd till människor med funktionshinder. Utskottet anser att kommitténs arbete bör avvaktas innan riksdagen överväger något initiativ i frågan. Motionerna So287 yrkande 1, So320, So323 och Ub267 avstyrks därför.

Medelsanvisningen

I *motion So287 av Lars Werner m.fl. (vpk)* hemställs att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100, bil. 7, Socialdepartementet, G 4, Nämnden för vårdartjänst, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 30 000 000 kr. förhöjt belopp till 64 928 000 kr. avseende vårdartjänst för gymnasieelever (yrkande 2).

Utskottet har ovan avstyrkt motionsyrkandena om att utvidga vårdartjänsten till att omfatta även gymnasiestuderande ungdomar med grava rörelsehinder. Motion So287 (vpk) yrkande 2 avstyrks följaktligen.

Utskottet har ingen erinran mot budgetpropositionens förslag till medelsanvisning under punkt G 4. Nämnden för vårdartjänst.

Kostnader för viss verksamhet för handikappade

I budgetpropositionen föreslås 38 977 000 kr. under anslaget G 7. Kostnader för viss verksamhet för handikappade.

Från anslaget får Synskadades riksförbund (SRF) bidrag till Aktiebolaget SRF-Produkters depåverksamhet, till verksamheten med ledarhundar och till viss övrig verksamhet. Föreningen Sveriges dövblinda erhåller bidrag för tidningsutgivning för dövblinda och Sveriges dövas riksförbund för sin teckenspråksavdelning. Under anslaget utges vidare bidrag till rikstolk-tjänst, hörselteknisk forskning, handikappforskningen i Göteborg, palynologiska laboratoriet vid naturhistoriska riksmuseet, De handikappades riksförbunds och Synskadades riksförbunds rekreationsanläggningar samt till Föreningen Rekryteringsgruppen.

Till SRF-Produkters depåverksamhet beräknas nästa budgetår 5 406 000 kr. För SRF:s verksamhet med ledarhundar föreslås 9 662 000 kr. Bidraget till rekreationsanläggningar beräknas till 2 270 000 kr. Enligt föredraganden bör bidrag utgå till DHR avseende organisationens rekreationsanläggningar med 1 655 000 kr. och bidrag till SRF avseende Almåsa semesterhem och kursgård med 615 000 kr.

Depåverksamheten

I *motion So224 av Carl Bildt m.fl. (m)* hemställs att riksdagen beslutar att under G 7 i bilaga 7 till budgetpropositionen, Kostnader för viss verksamhet för handikappade, för budgetåret 1989/90 anslå 39 616 000 kr., vilket innebär en höjning med 639 000 kr. i syfte att förstärka Synskadades Riksförbunds depåverksamhet i enlighet med vad i motionen anförs (*yrkande 1*).

I *motion So299 av Lahja Exner (s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av avtalet mellan Synskadades Riksförbund och staten med syftet att trygga depåverksamheten och dess finansiering.

I *motion So322 av Rosa Östh och Marianne Andersson (båda c)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjt anslag till depåverksamhet för synskadade hantverkare. Även enligt dessa motionärer bör SRF för depåverksamheten få ett med 639 000 förhöjt anslag.

Motionärerna framhåller att depåverksamheten har stor betydelse för många synskadade och att kostnaderna för att driva verksamheten ökat kraftigt under senare år. Staten har genom avtalet med SRF (tidigare De Blindas Förening) åtagit sig att täcka kostnaderna för verksamheten.

Utskottet delar motionärernas inställning att SRF:s depåverksamhet har stor betydelse för många synskadade. Överenskommelsen mellan SRF och staten som ligger till grund för samarbetet tillkom redan 1953, och mycket tyder på att förutsättningarna ändrats sedan överenskommelsen tillkom. Diskussioner har också tagits upp mellan staten och SRF om depåverksamheten. Motion So299 (s) får genom det anförda anses tillgodosedd, varför den avstyrks. I avvaktan på resultatet av dessa diskussioner anser utskottet inte att någon höjning av anslagsposten utöver den som följer av budgetpropositionen bör ske. Motionerna So224 (m) yrkande 1 och So322 (c) avstyrks följaktligen.

Ledarhundsverksamheten

I motion So263 av *Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp)* hemställs att anslaget för 1989/90 till SRF:s ledarhundsverksamhet höjs med 1 090 000 kr. till 10 752 000 kr.

I motion So288 av *Lars Werner m.fl. (vpk)* hemställs att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100 bil. 7, Socialdepartementet, G 7, Kostnader för viss verksamhet för handikappade anvisar ett med 1 090 000 kr. förhöjt belopp till 10 752 000 kr. avseende Synskadades Riksförbunds ledarhundsverksamhet.

I motion So298 av *Görel Thurdin och Stina Gustavsson (båda c)* hemställs att riksdagen beslutar att höja det av regeringen föreslagna anslaget till ledarhundsverksamhet med 1 090 000 kr. till 10 752 000 kr. Motionärerna anför att anslaget bör ökas för att liksom förra året medge inköp av 40 ledarhundar i stället för 35 som skulle bli följderna av förslaget i budgetpropositionen:

Utskottet har när frågorna om ledarhundsverksamheten och statens hundskola tidigare behandlats framhållit att alla synskadade som så önskar bör kunna få del av den förmån det innebär att ha ledarhund och att SRF:s ekonomiska möjligheter att inköpa ledarhundar inte får försämrats genom omorganisationen av hundskolan.

Utskottet vidhåller denna principiella inställning. Problemet under senare år har emellertid varit svårigheterna att få fram tillräckligt många bra hundar. Statens hundskola levererar hundar med erkänt goda egenskaper. Under senare år har emellertid de anslagna beloppen under denna anslagspost inte kunnat användas fullt ut på grund av bristen på ledarhundar. Förslaget i budgetpropositionen utgår från en oförändrad produktion. Att öka produktionen av ledarhundar kan inte ske genast utan kommer att ta avsevärd tid och kräva långsiktiga insatser beträffande aveln m.m. Mot denna bakgrund kan utskottet inte tillstyrka någon höjning av denna anslagspunkt utöver den som följer av förslaget i budgetpropositionen. Motionerna So263 (fp), So288 (vpk) och So298 (c) avstyrks följaktligen.

Imotion So310 av Ulla Tillander (c) hemställs att riksdagen till Kostnader för viss verksamhet för handikappade för budgetåret 1989/90 anvisar 1 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således tillhoppa 3 270 000 kr. Motionären anför att Hörselfrämjandets Riksförbund bör få bidrag till driften av sin anläggning Granbacka i Höörs kommun avseende anläggningens tillgänglighet och anpassning för hörselskadade, på samma sätt som De handikappades Riksförbund och Synskadades Riksförbund får för motsvarande anläggningar.

I budgetpropositionen 1985/86:100 bilaga 7 (s. 136) framhöll föredraganden följande om bidraget till rekreationsanläggningar.

Jag är ense med DHR om betydelsen för rörelsehindrade av DHR:s anläggningar för rekreation och turism. I detta slags anläggningar, som är till för människor med omfattande funktionshinder, uppstår avsevärda extra driftkostnader för större utrymmen, högre tillgänglighet samt för utbyggd och kvalificerad service under vistelsen. I avvaktan på att denna finansieringsfråga får sin lösning, har staten tagit på sig ett ekonomiskt ansvar och under detta anslag tillerkänt DHR medel för ändamålet. Jag har inhämtat, att DHR i sina överväganden i frågan bl.a. tagit upp diskussioner med landstingsvärlden. Tills vidare bör enligt min mening staten subventionera DHR:s verksamhet. Jag förordar att medlen för ändamålet räknas upp till begärda 1,5 milj.kr. Bidraget bör avse minskning av kapitalkostnaderna.

Synskadades riksförbund har hemställt om finansiellt stöd för Almåsa semesterhem och kursgård i Västerhaninge utanför Stockholm. Jag är övertygad om Almåsas betydelse inte minst för äldre synskadade och för synskadade med även andra funktionshinder. Därför förordar jag, att SRF, av samma skäl som DHR, fr.o.m. nästa budgetår erhåller medel för att minska sina kapitalkostnader. Jag beräknar medelsbehovet till 0,5 milj.kr. Ytterligare ett belopp av 1 milj.kr. bör anvisas för ändamål under detta anslag. Jag förordar, att dessa medel under nästa budgetår tillerkänns SRF för erforderlig upprustning av Almåsa.

I handikapputredningens direktiv sägs bl.a. följande.

En väsentlig fråga som bör behandlas av kommittén gäller funktionshindrades möjligheter till en god fritid och rekreation. Av studier som gjorts under senare år har framgått att fritidssystemställningen har stor betydelse för funktionshindrades livskvalitet. Samtidigt är det väl känt att i synnerhet svårt funktionshindrade för närvarande är eftersatta inom fritidsområdet, främst beroende på den bristande tillgängligheten i olika former av verksamheter och avsaknaden av personlig assistans och andra stödinsatser kopplade till själva aktiviteterna. Det bör i sammanhanget noteras att frågor om fritid och rekreation för funktionshindrade hittills knappast alls blivit föremål för överväganden av statliga utredningar.

Enligt den nya omsorgslagen har landstingskommunerna bl.a. till uppgift att verka för att fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt för psykiskt utvecklingsstörda. Någon motsvarande bestämmelse som gäller andra grupper funktionshindrade finns för närvarande inte. Kommittén bör göra en kartläggning och analys av funktionshindrades möjligheter att få del av utbudet inom fritids- och rekreationsområdet. Om man finner det motiverat, bör förslag redovisas som kan medverka till att funktionshindrade i högre grad än för närvarande kan delta i verksamheter och aktiviteter inom området.

Utskottet anser att resultatet av handikapputredningens arbete bör avvaktas innan riksdagen överväger något initiativ i frågan. Motion So310 (c) avstyrks följaktligen.

Hjälpmedel för handikappade

I motion So205 av *Ingegerd Anderlund och Margit Sandéhn* (båda s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en särskild informationsteknologisk myndighet inrättas med erforderliga befogenheter och med de i motionen angivna uppgifterna.

Enligt motionärerna skall myndigheten ha det övergripande ansvaret för att informationsteknologin lätt kan göras användbar för personer med funktionsnedsättning. Myndigheten skall också ha erforderliga befogenheter för att kunna tillse att hänsyn till personer med funktionsnedsättningar tas vid framtagande av ny informationsteknologi eller att anpassning sker av redan befintlig sådan.

I motion So216 av *Margareta Persson och Ingvar Björk* (båda s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att en särskild myndighet ges ansvar för informations- teknologins anpassning till handikappade gruppers behov.

På central nivå sysslar bl.a. socialstyrelsen med dessa frågor. Även Handikappinstitutet, vars verksamhet grundar sig på ett avtal mellan staten och Landstingsförbundet, ägnar stor uppmärksamhet bl.a. åt forsknings- och utvecklingsfrågor på detta område.

Den 16 oktober 1986 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredningsman att kartlägga och analysera den nuvarande situationen på hjälpmedelsområdet och – om förändringar var motiverade – föreslå olika åtgärder för att få till stånd en bättre fungerande och mer effektiv hjälpmedelsverksamhet sett såväl ur den enskilde hjälpmedelsanvändarens som ur samhällets perspektiv.

I direktiven sägs bl.a.

Utvecklingen inom avancerad teknik, framför allt datatekniken, innebär att nya produkter kan bli aktuella som hjälpmedel för handikappade personer. Utredningsmannen bör överväga vilka konsekvenser denna utveckling kan väntas få när det gäller kostnader, finansiering m.m. samt föreslå riktlinjer för hur den avancerade tekniken inom tillgängliga ekonomiska ramar skall kunna tas till vara inom hjälpmedelsverksamheten.

Utredningen skall avsluta sitt arbete under första halvåret 1989.

Vidare bör nämnas att Handikappinstitutet under år 1988 erhållit 6 milj.kr. från allmänna arvsfonden för kompetensuppbyggnad och utvecklingsarbete inom området datateknik och handikapp.

Enligt utskottets mening är det angelägna frågor som motionärerna tar upp. Frågorna har dock redan uppmärksamats av bl.a. socialstyrelsen och Handikappinstitutet och övervägs även av hjälpmedelsutredningen. Utskottet anser att resultatet av hjälpmedelsutredningens arbete bör avvaktas innan riksdagen överväger något initiativ i frågan. Motionerna So205 (s) och So216 (s) avstyrks följaktligen.

I motion So219 av Hans Göran Franck m.fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forsknings- och utvecklingsinsatser för hjälpmedel för små handikappgrupper. Enligt motionärerna är det angeläget att ge stöd till forsknings- och utvecklingsarbete med inriktning på hjälpmedel för grupper, vars behov eljest inte kan tillgodoses.

Den fråga som aktualiseras av motionärerna omfattas av hjälpmedelsutredningens direktiv. Frågan är också aktuell för Handikappinstitutet.

Utskottet anser att även denna fråga är viktig. Resultatet av hjälpmedelsutredningens arbete bör dock avvaktas innan riksdagen överväger något initiativ i frågan. Motion So219 (s) avstyrks därför.

Träningscenter för barn med ovanliga handikapp

I motion So255 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar om inrättande av ett träningscenter för barn med ovanliga handikapp (yrkande 2) samt att riksdagen anslår 10 milj.kr. under särskilt anslag för inrättandet av ett center för barn med ovanliga handikapp (yrkande 3).

I direktiven för handikapputredningen sägs bl.a.

Kommitténs huvuduppgift bör, mot bakgrund av vad jag nu sagt, vara att kartlägga och analysera de insatser som görs för människor med funktionshinder inom socialtjänsten och habiliteringen och rehabiliteringen. Om kommittén finner att det föreligger brister i socialtjänstens och habiliteringens/rehabiliteringens insatser för dessa grupper, bör den lämna förslag som leder till förbättringar inom områdena och som innebär att grupperna i framtiden bör kunna tillförsäkras ett väl fungerande stöd. Kommittén bör härvid belysa möjligheterna till ökad effektivitet, nytänkande och ett bättre resursutnyttjande när det gäller olika former av verksamheter inom områdena. Kommittén bör också pröva hur den enskilde funktionshindrades inflytande över utformningen av de olika insatser som han får kan utvecklas.

Beträffande den landstingskommunala verksamheten bör en motsvarande kartläggning och analys av habiliteringen och rehabiliteringen göras.

Utskottet konstaterar att de frågor som aktualiseras av motionärerna i motion So255 omfattas av handikapputredningens direktiv. Resultatet av utredningens arbete bör avvaktas innan riksdagen överväger något initiativ i frågan. Motion So255 (fp) yrkandena 2 och 3 avstyrks därför.

Medelsanvisningen

Utskottet har ovan avstyrkt bl.a. motionerna med yrkanden om ytterligare anslag till depåverksamheten.

Utskottet finner budgetpropositionens förslag till medelsanvisning under G 7. Kostnader för viss verksamhet för handikappade väl avvägt.

Riksdagen godkände våren 1988 proposition 1987/88:126 om inriktningen av verksamheten vid statens hundskola (SoU 24, rskr. 303).

Statens hundskola är numera en renodlad uppdragsmyndighet med uppgift att mot ersättning tillhandahålla polis- och ledarhundar. Kostnaderna för skolan skall täckas av intäkter från försäljningen av produkter och tjänster.

Hundskolans arbetsuppgifter och organisation framgår av förordningen (1988:654) med instruktion för statens hundskola.

I motion So329 av Görel Thurdin och Martin Olsson (båda c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets behov av medel till statens hundskola för dess utbyggnad och utveckling. I motionen framhålls att det finns ett ökat krav på utbildade hundar. Förutom fler ledarhundar finns det behov av räddningshundar, minhundar, narkotikahundar, mögelhundar och polishundar. Statens hundskola har enligt motionärerna inte tillräckligt med pengar för att bygga upp en tillräckligt stor avelsverksamhet.

I proposition 1987/88:126 om inriktningen av verksamheten vid statens hundskola m.m. föreslogs att verksamheten vid hundskolan skall drivas utan direkta bidrag över statsbudgeten. Statsrådet Lindqvist anförde bl.a. (s. 8 f.).

Hundskolan har inga egentliga myndighetsuppgifter bortsett från att den är uttagningsmyndighet för hundar till totalförsvaret. Överbefälhavaren har nyligen föreslagit regeringen att detta ansvar överförs till chefen för flygvapnet. Ett beslut i den frågan avses att fattas under våren. Verksamheten i övrigt vid skolan är helt inriktad på produktion och alltså av den karaktären att dess kostnader helt bör täckas av intäkterna från vad som produceras i verksamheten. I fortsättningen bör därför inte utgå några driftbidrag över statsbudgeten, utan verksamheten bör vara självbärande. I valet mellan de alternativa organisations- och driftsformer som kan gälla för en sådan affärsverksamhet har jag nu stannat för den modell som innebär att hundskolan blir en renodlad uppdragsmyndighet. I statsbudgeten för 1988/89 kommer därför att till hundskolan tas upp ett 1 000-kronorsanslag.

Detta får självfallet inte leda till alltför stora prishöjningar på tjänstehundar utan skolan måste i första hand möta den nya situationen med kostnadsbesparingar. Genom att driftbidragen upphör kommer också de verkliga kostnaderna för tjänstehundar att bli synliga på ett helt annat sätt än för närvarande. Detta innebär att kunderna kan göra bättre bedömningar av dels om det går att få samma kvalitet till lägre pris hos andra producenter, dels om en hund i relation till de alternativ som kan stå till buds är värd sitt pris.

Med anledning av två motioner (c och vpk) anförde socialutskottet följande i betänkandet SoU 1987/88:24 (s. 6).

Utskottet vill understryka att efterfrågan på kvalificerade tjänstehundar, som ledar- och polishundar, måste kunna tillgodoses. Det är också viktigt att avel, dressyr samt annan utbildning i fråga om dessa tjänstehundar hålls på en kvalitativt hög nivå.

Statens hundskola har länge haft svårigheter att producera tillräckligt många hundar för att tillgodose de stora avnämarnas behov. Skolan har

också problem med obalans i sin ekonomi. Det är nödvändigt att råda bot på dessa problem. Utskottet ser därför positivt på en organisationsförändring som syftar till att hundskolan särskilt inriktar sig på produktion av ledar- och polishundar. Utskottet gör bedömningen att förslaget att skolans verksamhet efter en övergångstid med omställningsbidrag skall vara självbärande förbättrar möjligheterna att uppnå en effektiv organisation som kan uppfylla avnämarnas behov. Utskottet har således ingen erinran mot de föreslagna riktlinjerna för skolans verksamhet såvitt nu är i fråga och avstyrker motion So10 (vpk) yrkande 4.

Utskottet vill emellertid betona att staten har ett ansvar för att det sker en tillräcklig produktion av goda ledarhundar och för att de synskadade kan få tillgång till dessa till en rimlig kostnad.

Vad utskottet anfört ansågs tillgodose syftet med den då aktuella motionen (c) som avstyrktes. Utskottet tillstyrkte i övrigt de föreslagna riktlinjerna för hundskolans verksamhet.

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och avstyrker motion So329 (c).

Utskottet tillstyrker den i budgetpropositionen föreslagna medelsanvisningen.

Bidrag till handikapporganisationer

Från anslaget Bidrag till handikapporganisationer erhåller handikapporganisationerna bidrag till sin verksamhet. Regeringen beslutar om fördelningen av anslagsbeloppet mellan organisationerna efter förslag av statens handikappråd. 29 organisationer har fått bidrag under innevarande budgetår.

I *motion So255 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)* hemställs att riksdagen beslutar att till socialdepartementets anslag G 10 Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1989/90 anvisa ytterligare 20 milj.kr., dvs. 90 619 000 kr. (*yrkande 16*).

Motionärerna anser att de organisationer som för närvarande får bidrag måste få större höjningar än som skulle bli följden enligt budgetpropositionens förslag för att ges reella möjligheter att driva sin ovärderliga verksamhet och att ett antal nya handikapporganisationer också bör kunna få stöd.

I *motion So291 av Lars Werner m.fl. (vpk)* hemställs att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100 Bil. 7 Socialdepartementet G 10 Bidrag till handikapporganisationer anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 10 000 000 kr. förhöjt belopp till 80 619 000 kr.

Motionärerna anser att det ställs allt större krav på organisationerna när de skall påverka och bevaka sina medlemmars intressen. Staten bör med generösa statsbidrag garantera en väl fungerande handikappreelse.

Utskottet konstaterar att detta anslag höjts kraftigt under senare år, enligt budgetpropositionen skulle anslaget öka med ytterligare ca 13 %. Utskottet anser sig inte kunna ställa sig bakom någon höjning utöver den som nu föreslås i budgetpropositionen.

Utskottet tillstyrker medelsanvisningen i budgetpropositionen till Bidrag till handikapporganisationer och avstyrker motionerna So255 (fp) yrkande 16 och So291 (vpk).

I motion So476 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m, fp, c) hemställs att riksdagen anvisar medel för grundläggande organisationsarbete för de två av statens handikappråd speciellt nämnda Stroke och RFB med 200 000 kr. vardera för budgetåret 1989/90, att administreras genom statens handikappråd i tillägg till dess tidigare verksamhet.

Utskottet framhöll förra våren när detta anslag behandlades följande med anledning av en motion (SoU 1987/88:20 s. 13).

Utskottet har tidigare (SoU 1980/81:17 s. 7) uttalat att riksdagen inte bör göra någon detaljprövning av vilka villkor som bör vara uppfyllda för att en handikapporganisation skall kunna få bidrag från anslaget. En sådan prövning bör ankomma på i första hand statens handikappråd. Utskottet vidhåller detta ställningstagande. Utskottet vill dock understryka att bidrag till nya och mindre organisationer seriöst måste prövas av handikapprådet.

Den då aktuella motionen (m, fp, c) avstyrktes alltså.

Den föreslagna höjningen av anslaget bör enligt utskottets mening ge utrymme för statens handikappråd att generöst pröva ansökningar om bidrag från organisationer som inte tidigare kunnat få bidrag. Utskottet vidhåller dock sin tidigare inställning att inte pröva vilken eller vilka organisationer som bör ges bidrag från detta anslag. Motion So476 (m, fp, c) avstyrks därför.

Bilstöd till handikappade

Från anslaget Bilstöd till handikappade betalas bilstöd till handikappade och föräldrar med handikappade barn till anskaffning och anpassning av motorfordon m.m. Bilstödet kan lämnas till fem olika grupper och omfattar grundbidrag, anskaffningsbidrag och anpassningsbidrag. Stödet administreras av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Bestämmelser om bilstödet finns i lagen (1988:360) om handläggningen av ärenden om bilstöd till handikappade och i förordningen (1988:890) om bilstöd till handikappade.

De fem grupperna av förflyttningshandikappade är

1. Handikappade under 65 år som är beroende av bil för att förvärvsarbete eller genomgå yrkesinriktad utbildning eller yrkesinriktad rehabilitering.
2. Handikappade under 65 år som beviljats bilstöd enligt punkten 1 men som lämnar arbetsmarknaden med förtidspension eller beviljas sjukbidrag.
3. Andra handikappade än som nämnts under 1 och 2 i åldern 18–49 år, under förutsättning att den handikappade själv skall bruka bilen som förare.
4. Handikappade föräldrar med barn under 18 år.
5. Föräldrar med handikappade barn under 18 år.

Grundbidraget är högst 50 000 kr. Helt grundbidrag utgår till grupperna 1–3 och halvt bidrag till grupperna 4 och 5. Grundbidrag lämnas vid anskaffning av fordon oavsett inkomst. Anskaffningsbidraget är inkomstprövat. Anskaffningsbidrag med 35 000 kr. lämnas till dem som har en lägre årsinkomst än 75 000 kr. Bidraget avtrappas enligt särskilda regler för att helt upphöra vid en årsinkomst av 138 000 kr. Grundbidrag och anskaffningsbidrag får tillsammans överstiga fordonets anskaffningskostnad med högst 30 000 kr.

Anpassningsbidrag kan utgå för kostnader som uppkommer för en sådan ändring av eller anordning på bilen som fordras för att den handikappade skall kunna bruka den.

Bilstöd skall kunna lämnas i princip vart sjunde år.

Bestämmelserna trädde i kraft den 1 oktober 1988.

Personkretsen som omfattas av bilstöd

Grupp 3

I *motion So255 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)* hemställs att riksdagen beslutar att det skall vara möjligt för alla som tidigare erhållit bilstöd att kunna förnya detta efter 49 års ålder (*yrkande 4*) samt att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undantag från kravet på eget körkort som krav för erhållande av bilstöd (*yrkande 5*).

I *motion So265 av Rolf Kenneryd (c)* hemställs att riksdagen beslutar att avskaffa den s.k. 49-årsgränsen vad gäller bilstöd till handikappade.

I *motion So324 av Lars Werner m.fl. (vpk)* hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag som innebär att även den som är över 50 år och står utanför arbetsmarknaden kan komma i åtnjutande av bilstöd (*yrkande 5*).

I betänkandet SfU 1987/88:23 med anledning av prop. 1987/88:99 om förbättrat bilstöd till handikappade framhöll socialförsäkringsutskottet (s. 8).

Såsom framhålls i propositionen är en utvidgning av personkretsen för rätt till bilstöd av stor handikappolitisk betydelse. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att den bidragsberättigade personkretsen nu skall vidgas till att omfatta även andra handikappade än dem som förvärvsarbetar eller genomgår utbildning med yrkesinriktning. I likhet med föredragande statsrådet anser utskottet att ett förslag om utvidgad personkrets – ur strikt handikappolitisk synvinkel – borde innefatta alla förflyttningshandikappade oavsett ålder. Kostnaderna för ett sådant bilstöd skulle dock bli mycket omfattande, och i nuvarande statsfinansiella läge är en sådan utvidgning enligt utskottets mening helt omöjlig. Utskottet är således inte berett att förorda någon ändring av åldersgränsen 49 år för ifrågavarande grupp. Inte heller anser utskottet att riksdagen nu bör göra några uttalanden om att bilstödet på sikt bör omfatta alla förflyttningshandikappade även i åldern 49–65 år. Denna fråga får prövas när erfarenheter av det nya bilstödet föreligger och ekonomiska förutsättningar finns.

Socialutskottet delar denna inställning och avstyrker därför motionerna So255 (fp) yrkande 4, So265 (c) och So324 (vpk) yrkande 5.

I fråga om kravet på körkort för erhållande av bilstöd för denna kategori framhöll socialförsäkringsutskottet i betänkandet SfU 1987/88:23 följande.

När det gäller kravet på eget körkort för den nu aktuella gruppen vill utskottet framhålla att det också är en fråga om att med begränsade resurser prioritera de mest angelägna behoven. Sålunda anser utskottet att de främst bör komma i fråga för bilstöd som får väsentligt ökad frihet och ökat oberoende genom egen bil. I detta ligger att de själva kan köra den. För andra funktionshindrade som inte kan köra bil själva bör färdtjänsten i stor

utsträckning kunna fylla samma funktion som en anhörig eller annan som kör bilen.

Socialutskottet delar denna inställning och avstyrker därför motion So255 (fp) yrkande 5.

Grupp 4

I motion So212 av Ingbritt Irhammar och Per-Ola Eriksson (båda c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt bilstöd till föräldrar/vårdnadshavare till hemmavarande gravt handikappade som fyllt 18 år.

I budgetpropositionen framhåller föredraganden följande (s. 144).

I propositionen (prop. 1987/88:99) om förbättrat bilstöd till handikappade diskuterades den 18-årsgräns som gäller för familjer med handikappade barn. Det pekades därvid på det förhållandet att vissa svårt handikappade i en del fall bor kvar i föräldrahemmet även i vuxen ålder, dvs. efter det att de uppnått 18 år. Detta gäller framför allt psykiskt utvecklingsstörda, som till följd av ytterligare funktionshinder har ett förflyttningshandikapp. Det beslut som riksdagen fattade med anledning av propositionen innebär att dessa familjer för närvarande inte kan erhålla bilstöd. Jag konstaterade i propositionen att frågan om eventuella förbättringar i detta avseende borde prövas efter det att de nya bilstödsreglerna hade införts. Riksdagen delade min uppfattning (SfU 23, rskr. 300).

Enligt min mening finns det starka skäl att redan nu förbättra och utveckla bilstödet på denna punkt. Jag anser således att bilstöd fortsättningsvis även bör kunna lämnas till föräldrar med hemmaboende vuxna barn, som till följd av varaktigt funktionshinder har väsentliga förflyttningssvårigheter. I linje med de regler som redan i dag gäller, bör ett sådant bilstöd kunna utgå till föräldrarna även i de fall där deras vuxna barn bor i gruppbostad eller på institution under veckorna, men regelbundet vistas i föräldrahemmet under helger.

Socialutskottet anser att motionärerna genom det anförda får anses vara tillgodosedda. Motion So212 (c) avstyrks därför.

Översyn av statsbidragsbestämmelserna

I tre motioner hemställs om en översyn/uppföljning av de nya bestämmelserna och administrationen av dessa.

I motion So249 av Bo Nilsson och Sonia Karlsson (båda s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en skyndsam översyn och behov av förtydliganden i regelsystemet för bilbidrag till handikappade.

I motion So255 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av vilka effekterna blivit av att handläggningen av bilstöd förts över från länsarbetsnämnder till försäkringskassan (yrkande 7).

I motion So333 av Rolf Clarkson m.fl. (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att införa ett kraftigt förbättrat bilstöd till handikappade.

En viss utvidgning av bilstödet föreslås i årets budgetproposition. Socialutskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen av bilstödet och administrationen av detta. Frågan om en utvidgning får prövas när tillräckliga erfarenheter föreligger och ekonomiska förutsättningar finns.

Något sådant initiativ till översyn eller uppföljning som begärs i motionerna So249 (s), So255 (fp) yrkande 7 och So333 (m) är enligt utskottets mening inte påkallat. Motionerna avstyrks därför.

Bilstödets konstruktion

I motion So324 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar att grundbidraget inom bilstöd till handikappade skall utgå med högst 60 000 kr. fr.o.m. den 1 januari 1990 (yrkande 1), att riksdagen beslutar att anskaffningsbidraget inom bilstöd till handikappade skall utgå med högst 40 000 kr. fr.o.m. den 1 januari 1990 (yrkande 2) samt att riksdagen beslutar att grundbidraget och anskaffningsbidraget inom bilstöd till handikappade fr.o.m. den 1 januari 1990 skall följa den allmänna prisutvecklingen (yrkande 4).

När bilstödet infördes den 1 oktober 1988 innebar det att statens nettokostnad för bilstödet ökade högst avsevärt. I propositionen beräknades kostnaden till ca 190 milj.kr.

Utskottet är inte redan nu berett att höja grundbidraget. Utskottet avstyrker därför motion So324 (vpk) yrkande 1. Av samma skäl är utskottet inte heller berett att höja anskaffningsbidraget. Även yrkande 2 i samma motion avstyrks därför.

När det gäller frågan om värdebeständigheten av bidragen framhöll föredraganden i prop. 1987/88:99 följande (s. 23).

Det finns anledning att här också något kommentera frågan om värdebeständigheten av bidragen inom det nya bilstödet. Frågan har berörts av ett antal remissinstanser, i synnerhet med anledning av förslaget att låta ett grundbidrag ersätta de nuvarande skatteanknutna förmånerna, vars värde ju följer förändringar i skatteuttaget. Även när det gäller det inkomstprövade anskaffningsbidraget har krav om värdebeständigheten framförts.

Jag är inte nu beredd att lämna förslag som innebär någon form av automatisk uppräknings av bidragen. Enligt min uppfattning får det ankomma på den centrala myndighet som åläggs att administrera bilstödet att föreslå de ändringar av bidragen som kan vara befogade.

Socialförsäkringsutskottet (SfU 1987/88:23) framhöll med anledning av ett motionsyrkande om värdesäkring av bidragen att utskottet delade uppfattningen i budgetpropositionen och avstyrkte därmed yrkandet. Socialutskottet delar denna inställning. Motion So324 (vpk) yrkande 4 avstyrks därför.

Medelsanvisningen

I motion So255 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att till socialdepartementets anslag G 11. Bilstöd till handikappade för budgetåret 1989/90 anvisa ytterligare 10 milj.kr., dvs. 272 127 000 kr. (yrkande 6).

I motion So314 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till medelsanvisning på tilläggsbudget för budgetåret 1988/89 avseende bilstöd till handikappade.

Motionärerna framhåller att personer som efter den 19 januari 1989 får besked om att de beviljats bilstöd inte kommer att kunna få ut bilstödet förrän nya medel anvisats.

I motion So324 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100 under bil. 7 Socialdepartementet, G 11. Bilstöd till handikappade beslutar anvisa ett med 22 000 000 kr. förhöjt belopp till 284 127 000 kr. (yrkande 3).

Vad först avser yrkandet om ökat anslag för innevarande budgetår så har regeringen i proposition 1988/89:125 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 föreslagit att riksdagen till Bilstöd för handikappade på tilläggsbudget II till statsbudgeten för innevarande budgetår anvisar ett reservationsanslag på 180 milj.kr.

Motion So314 (vpk) får därmed anses tillgodosedd, varför den avstyrks.

Vad beträffar de nu aktuella yrkandena i motionerna So255 och So324 har utskottet vid behandlingen av frågor om personkretsen som omfattas av bilstöd och bilstödet konstruktion avstyrkt samtliga yrkanden om ytterligare utvidgning av bilstödet. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna So255 (fp) yrkande 6 och So324 (vpk) yrkande 3.

Utskottet har ingen erinran mot budgetpropositionens förslag till medelsanvisning under punkt G 11. Bilstöd till handikappade.

Övriga anslagsfrågor

Utskottet tillstyrker också medelsanvisningarna under G 5. Ersättning till televerket för texttelefoner, under G 6. Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser, under G 9. Statens handikappråd och under G 12. Omställningsbidrag till hundskolan, vilka inte mött någon erinran i form av motionsyrkanden.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *statsbidrag för arbetsledare inom hemtjänsten* att riksdagen avslår motion 1988/89:So203,
2. beträffande *utbildning av vårdpersonal inom hemtjänsten* att riksdagen avslår motion 1988/89:So305 yrkande 2,
3. beträffande *likvärdig behandling av pensionärsorganisationerna* att riksdagen avslår motion 1988/89:So244 yrkande 1 och motion 1988/89:So321,
4. beträffande *översyn av reglerna om bidrag till pensionärsorganisationerna* att riksdagen avslår motion 1988/89:So244 yrkande 2,
5. beträffande *medelsanvisningen till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m.*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:So305 yrkande 1 till *Bidrag till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 062 850 000 kr..

6. beträffande *ombyggnad inom vårdinstitutioner*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So235 yrkandena 2 och 3.

7. beträffande *flexibla regler för statsbidrag för färdtjänsten*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So255 yrkandena 8 och 9.

8. beträffande *enhetliga villkor för färdtjänsten*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So223.

9. beträffande *leasing av bil för handikappade*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So238.

10. beträffande *medelsanvisningen till Bidrag till färdtjänst*

att riksdagen till *Bidrag till färdtjänst* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 566 000 000 kr..

11. beträffande *riktlinjer för statsbidrag till specialpedagogiska insatser*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:So624 godkänner de i budgetpropositionen föreslagna riktlinjerna för statsbidrag till specialpedagogiska insatser.

12. beträffande *medelsanvisningen till Kostnader för viss omsorg om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.*

att riksdagen till *Kostnader för viss omsorg om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 37 513 000 kr..

13. beträffande *gravt rörelsehindrade ungdomars gymnasiestudier*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So287 yrkande 1, motion 1988/89:So320, motion 1988/89:So323 och motion 1988/89:Ub267.

14. beträffande *medelsanvisningen till Nämnden för vårdtjänst*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:So287 yrkande 2 till *Nämnden för vårdtjänst* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 34 928 000 kr..

15. beträffande *översyn av avtalet om depåverksamheten*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So299.

16. beträffande *bidrag till SRF-Produkters depåverksamhet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So224 yrkande 1 och motion 1988/89:So322, båda i motsvarande del.

17. beträffande *bidrag till Synskadades riksförbunds verksamhet med ledarhundar*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So263, motion 1988/89:So288 och motion 1988/89:So298, samtliga i motsvarande del.

18. beträffande *bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So310 i motsvarande del.

19. beträffande *särskild informationsteknologisk myndighet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So205 och motion 1988/89:So216.

20. beträffande *hjälpmedel för små handikappgrupper*

att riksdagen avslår motion 1988/89:So219.

21. beträffande *träningscenter för barn med ovanliga handikapp*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So255 yrkandena 2 och 3,

22. beträffande *medelsanvisningen till Kostnader för viss verksamhet för handikappade*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:So224 yrkande 1, motion So322, motion So263, motion So288, motion So298 och motion So310, samtliga i motsvarande del, till *Kostnader för viss verksamhet för handikappade* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 38 977 000 kr.,

23. beträffande *verksamheten vid Statens hundskola*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So329,

24. beträffande *medelsanvisningen till Statens hundskola*
att riksdagen till *Statens hundskola* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

25. beträffande *medelsanvisningen till Bidrag till handikapporganisationer*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:So255 yrkande 16 och motion 1988/89:So291 till *Bidrag till handikapporganisationer* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 70 619 000 kr.,

26. beträffande *Bidrag till Stroke och RFB*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So476,

27. beträffande *förnyat bilstöd efter 49 års ålder*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So255 yrkande 4, motion 1988/89:So265 och motion 1988/89:So324 yrkande 5,

28. beträffande *kravet på körkort för bilstöd*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So255 yrkande 5,

29. beträffande *bilstöd till vårdnadshavare med gravt handikappat barn över 18 års ålder*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So212,

30. beträffande *översyn av bestämmelserna om bilstöd*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So249, motion 1988/89:So255 yrkande 7 och motion 1988/89:So333,

31. beträffande *grundbidrag inom bilstödet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So324 yrkande 1,

32. beträffande *anskaffningsbidrag inom bilstödet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So324 yrkande 2,

33. beträffande *värdesäkring av bilstödet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So324 yrkande 4,

34. beträffande *anslag till bilstödet i tilläggsbudget*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So314,

35. beträffande *medelsanvisningen till Bilstöd till handikappade*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:So255 yrkande 6 och motion 1988/89:So324 yrkande 3 till *Bilstöd till handikappade* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 262 127 000 kr.,

36. beträffande *medelsanvisningen till Ersättning till televerket för texttelefoner*

att riksdagen till *Ersättning till televerket för texttelefoner* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 33 000 000 kr.,

37. beträffande *medelsanvisningen till Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser*

att riksdagen till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 48 918 000 kr.,

38. beträffande *medelsanvisningen till statens handikappråd*
att riksdagen till *Statens handikappråd* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 4 351 000 kr.,

39. beträffande *Omställningsbidrag till hundskolan*
att riksdagen till *Omställningsbidrag till hundskolan* för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 1 600 000 kr.

Stockholm den 21 mars 1989

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Rinaldo Karlsson (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s), Maj-Inger Klingvall (s) och Barbro Westerholm (fp).

Reservationer

1. Utbildning av vårdpersonal inom hemtjänsten (mom. 2)

Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som börjar på s. 9 med "I betänkandet" och slutar på s. 10 med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de personalpolitiska åtgärderna måste få en hög prioritet. De av regeringen föreslagna åtgärderna för att minska personalomsättningen är otillräckliga. Regeringen måste, enligt utskottets mening, initiera personalpolitiska åtgärder inom hemtjänsten, genom direktiv om kvalitetskrav på omsorger och styrning genom statsbidrag. Ett mått på kvalitet är personalens utbildning.

För att arbetet inom hemtjänsten skall bli attraktivare måste vårdbiträdena få större ansvar och inflytande över arbetet.

Om arbetet i hemtjänsten kortas med förslagsvis 1–2 timmar per dag, med bibehållen lön, skapas utrymme både för utbildning och utveckling av arbetslaget genom kamrattstöd. Genom att arbetet varvas med utbildning så blir det också mindre fysiskt tungt. Och deltidsanställda skulle stimuleras att

öka sin tjänstgöringsgrad om de i motsvarande utsträckning fick del av utbildning.

På sikt minskas kommunernas kostnader genom lägre personalomsättning, men omedelbart ökar givetvis utgifterna i samband med att utbildningarna startar. Staten bör därför under en övergångsperiod svara för en viss del av kostnaden. Detta kan ske genom att AMU svarar för utbildningen. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

Utskottet anser att det behövs speciella statsbidrag riktade till hemtjänsten. Statsbidraget bör utformas så att det stimulerar kommunerna att utbilda hemtjänstpersonalen. Förslagsvis skall detta utbildningsbidrag motsvara den summa som tidigare utgick som schablonbidrag, ca 500 000 000 kr./år. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om utformning av statsbidrag för utbildningspolitiska åtgärder inom hemtjänsten, så att bidraget kan gälla fr.o.m. den 1 juli 1989.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa

2. beträffande utbildning av vårdpersonal inom hemtjänsten att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So305 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Likvärdig behandling av pensionärsorganisationerna, m.m. (mom. 3 och 4)

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c), Anita Stenberg (mp) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 11 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Frågan om den ojämlika behandlingen av olika pensionärsorganisationer har under många år behandlats av utskottet.

Inom utskottet har rätt enighet om att en jämlik fördelning borde eftersträvas. Vid sin behandling av frågan i SoU 1986/87:29 (s. 4) anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet utgår från att samtliga pensionärsorganisationer som kommer i fråga för bidrag kommer att få en likvärdig behandling.

I 1988 års budgetproposition föreslogs en ny modell för bidragen till pensionärsorganisationer baserad på grundbidrag och rörliga bidrag. De rörliga bidragens storlek preciserades i budgetpropositionen, medan däremot inget besked gavs om grundbidragets storlek.

Kombinationen grundbidrag och rörliga bidrag har länge tillämpats vid bidragsgivningen till frivilliga organisationer. För kvinnoorganisationer gäller således att organisationer med fler än 3 000 medlemmar får ett grundbidrag om 135 000 kr. för de första 3 000 medlemmarna (45 kr. per medlem) och därefter ett rörligt bidrag om 5:80 per medlem upp till 60 000 medlemmar. För centrala ungdomsorganisationer är grundbidraget från statens ungdomsråd för de första 3 000 medlemmarna 340 000 kr. (113:33 kr. per medlem) och det rörliga bidraget för medlemmar därutöver 21 kr. per

medlem. För invandrarorganisationer är grundbidraget från ungdomsrådet 510 000 kr., för de första 1 500 medlemmarna 340 kr. per medlem och det rörliga bidraget för medlemmar därutöver 21 kr. För handikapporganisationer är grundbidraget från ungdomsrådet 510 000 kr. (1 020 kr. per medlem) för de första 500 medlemmarna och därutöver 42 kr. per medlem.

Det generella mönstret är således att grundbidraget (per medlem) är avsevärt större än det rörliga bidraget. Bakgrunden härtill är att varje organisation oavsett storlek anses ha vissa fasta kostnader som måste täckas. Samma princip tillämpas för övrigt i andra sammanhang, såsom i fråga om det statliga partistödet.

När modellen grundbidrag och rörligt bidrag i fjol föreslogs för riksdagen antog socialutskottet att detta generella mönster skulle följas. Som motionärerna påvisar har emellertid regeringen valt att just i fråga om bidraget till pensionärsorganisationer bevilja ett grundstöd som per medlem avsevärt understiger det rörliga stödet. Medan det rörliga stödet i det första skiktet är 5 kr. per medlem uppgår grundstödet per medlem inte till mer än drygt 1 krona per medlem.

Utskottet finner denna konstruktion anmärkningsvärd. Hade fjolårets förslag varit mera preciserat så att den onormala relationen mellan grundstöd och rörligt stöd klart hade framgått för riksdagen skulle denna konstruktion knappast ha vunnit riksdagens gillande. Att inga invändningar framfördes vid fjolårets riksmöte kan enbart förklaras med att den information som regeringen erbjöd i 1988 års budgetproposition var ofullständig.

En snabb korrigerings bör nu ske. Om konstruktionen grundstöd och rörligt bidrag skall bibehållas bör regeringen tillse att grundstödet per medlem i varje fall inte understiger det rörliga stödet per medlem. Det minimikrav som måste uppställas är att de båda mindre organisationerna inte missgynnas i förhållande till den större. Det anförda bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna So244 (c) och So 321 (c, m, fp, mp).

dels att utskottet under mom. 3 och 4 bort hemställa

3. *beträffande likvärdig behandling av pensionärsorganisationerna, m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna So244 och So321 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Medelsanvisningen till Social hemhjälp, ålderdomshem, m.m. (mom. 5)

Gudrun Schyman (vpk) anser

Under förutsättning av bifall till reservation nr 2

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 12 som börjar med "Utskottet har ovan" och slutar med "kalenderåret 1989" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet anför om nytt statsbidrag för utbildning av vårdpersonal inom hemtjänsten fr.o.m. den 1 juli 1989 bör riksdagen till anslaget G 1 Bidrag till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m. utöver vad regeringen föreslagit anvisa 500 000 000 kr.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa

1988/89:SoU19

5. beträffande *medelsanvisningen till Social hemhjälp, ålderdomshem, m.m.*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1988/89:So305 yrkande 1 till Bidrag till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 562 850 000 kr.,

4. Ombyggnad av vårdinstitutioner (mom. 6)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 12 som börjar med "Hösten 1988" och på s. 13 slutar med "yrkandena 2 och 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet gör följande bedömning.

En människa som är så sjuk att han eller hon tvingas leva på institution måste ha rätt till den integritet som möjligheten att välja rumssällskap eller ett eget rum innebär.

Rätten för den som så önskar att få eget rum måste förverkligas. Av äldrepropositionen framgår att endast 27 % av dem som vårdas inom den somatiska långtidssjukvården har ett eget rum. Utskottet anser att riksdagen bör besluta om ett särskilt stöd för att förbättra förhållandena inom långvården. Ett temporärt statsbidrag bör utgå som möjliggör för huvudmännen att snabbare bygga om lokala sjukhem, centrala sjukhem och långvårdskliniker.

Statsbidraget bör vara prestationsrelaterat. De huvudmän som påskyndar ombyggnaden eller kan uppvisa fler enbäddsrum för vård på institution från ett år till ett annat bör få del av statsbidraget.

Utskottet anser att riksdagen för den kommande femårsperioden bör anslå 100 milj.kr. årligen till denna verksamhet. Riksdagen bör uppdraga åt regeringen att närmare utforma villkoren för att erhålla statsbidrag.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa

6. beträffande *ombyggnad av vårdinstitutioner*

a) att riksdagen med bifall till motion 1988/89:So235 yrkande 2 godkänner de av utskottet angivna riktlinjerna för statsbidrag till ombyggnad av vårdinstitutioner för budgetåren 1989/90–1993/94,

b) att riksdagen med bifall till motion 1988/89:So235 yrkande 3 till Bidrag för ombyggnad av vårdinstitutioner för budgetåret 1989/90 under femte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 100 000 000 kr.,

5. Flexiblare regler för statsbidrag för färdtjänsten (mom. 7)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 15 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "Motionsyrkandena avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör färdtjänsten i framtiden vara en naturlig del

av kollektivtrafiken. Färdtjänstillstånd skall ges till dem som på grund av funktionsnedsättning inte kan använda sig av allmänna kommunikationer. Uppnådd pensionsålder ger således ej automatisk rätt till färdtjänst. Socialstyrelsen är ansvarig för tillsyn och utger tillämpningsföreskrifter till statsbidragsbestämmelserna. De gällande föreskrifterna är emellertid oklara, och olika tolkningar kan göras om vilka personer och resor som kan anses statsbidragsberättigade.

Utskottet anser att regeringen bör lägga fram ett förslag till nya statsbidragsregler som syftar till att resandet för människor med funktionsnedsättningar blir jämlikt med icke handikappades. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 7 bort hemställa

7. *beträffande flexiblare regler för statsbidrag för färdtjänsten*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So255 yrkandena 8 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Leasing av bil för handikappade (mom. 9)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 16 som börjar med "Frågan behandlades" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Kostnaden för leasing bör i många fall kunna understiga kostnaden för färdtjänst. Bestämmelserna om statsbidrag till färdtjänst bör ändras så att kommunerna får rätt att av statsbidragsmedel bidra till leasingkostnaden. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So238 (fp) ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 9 bort hemställa

9. *beträffande leasing av bil för handikappade*
att riksdagen med anledning av motion So238 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Gravt rörelsehindrade ungdomars gymnasiestudier (mom. 13)

Ulla Tillander (c), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 19 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

En betydligt mindre andel av de svårt rörelsehindrade ungdomarna än av andra ungdomar genomgår gymnasieutbildning. Ett av skälen till detta är att små kommuner finner det beturgande att betala för de boende- och vårdkostnader som uppkommer, ca 500 000 kr. per elev och år, vid Skärholmens gymnasium. Staten bör ha ansvaret för de svårt rörelsehindrade ungdomarnas gymnasiestudier. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 13 bort hemställa

13. beträffande *gravt rörelsehindrade ungdomars gymnasiestudier* att riksdagen med anledning av motionerna So287 yrkande 1, So320, So323 och Ub267 som sin mening ger regeringen tillkänna vad utskottet anfört,

8. Medelsanvisningen till Nämnden för vårdartjänst (mom. 14)

Under förutsättning av bifall till reservation nr 7

Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 20 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "för vårdartjänst" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet ovan anfört om att staten bör ha ansvaret för kostnaderna för svårt rörelsehindrade ungdomars gymnasiestudier bör riksdagen till anslaget G 4 Nämnden för vårdartjänst utöver vad regeringen föreslagit anvisa 30 000 000 kr.

dels att utskottet under mom. 14 bort hemställa

14. beträffande *medelsanvisningen till Nämnden för vårdartjänst* att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion So287 yrkande 2 till Nämnden för vårdartjänst för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 64 928 000 kr.,

9. Bidrag till SRF-Produkters depåverksamhet (mom. 16)

Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 21 som börjar med "Diskussioner har" och slutar med "So322 (c) avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att anslaget till depåverksamheten bör höjas med 639 000 kr. för att kompensera för de ökade faktiska kostnaderna för depåverksamheten, bl.a. datorkostnader och kostnader för företagshälsovård. För depåverksamheten bör anvisas 39 616 000 kr. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 16 bort hemställa

16. beträffande *bidrag till SRF-Produkters depåverksamhet* att riksdagen med anledning av motionerna So224 yrkande 1 och So322 båda i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Bidrag till Synskadades riksförbunds verksamhet med ledarhundar (mom. 17)

Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 21 som börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "So298 (c) avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vidhåller denna principiella inställning. Utskottet anser att anslaget bör höjas med 1 090 000 kr. för att medge inköp av totalt 40 ledarhundar, dvs. lika många hundar som innevarande budgetår. För ledarhundsverksamheten bör anvisas 10 752 000 kr. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 17 bort hemställa

17. beträffande *bidrag till Synskadades riksförbunds verksamhet med ledarhundar*

att riksdagen med anledning av motionerna So263, So288 och So298 samtliga i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund (mom. 18)

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "So310 (c) avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att Hörselfrämjandets riksförbunds (HfR) anläggning Granbacka har lika stor betydelse för de hörselskadade som DHR:s och SRF:s anläggningar har för rörelsehindrade och synskadade. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att HfR tillerkänns bidrag till driften av Granbacka. Bidraget bör, liksom anslagen till DHR och SRF, avse anläggningens tillgänglighet och anpassning. För bidrag till rekreationsanläggningar bör anvisas 3 270 000 kr. eller 1 000 000 kr. mer än regeringen föreslagit. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 18 bort hemställa

18. beträffande *bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund*

att riksdagen med anledning av motion So310 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Träningscenter för barn med ovanliga handikapp (mom. 21)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 24 som börjar med "I direktiven" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

För familjer med barn som har ett ovanligt handikapp uppstår speciella problem. Exempel på sådana handikapp är cystisk fibros, barnreumatism, tarmsjukdomar och muskeldystrofi. Dessa sjukdomar är så pass ovanliga att kunskapen bland de grupper, såsom lärare och vårdpersonal, som kommer i kontakt med barnet ofta är dålig. Detta innebär att förståelsen för barnets speciella problem blir bristfällig och att föräldrarna får ett dåligt stöd i hur man skall ta hand om barnet.

Utskottet föreslår därför att ett särskilt träningscenter för barn med ovanliga sjukdomar bör inrättas och att 10 milj.kr. anslås till detta ändamål. Centret skall kunna fungera som ett stöd för föräldrarna under barnets uppväxt och ge kunskap i de fall kompetens hos andra instanser saknas.

dels att utskottet under mom. 21 bort hemställa

21. beträffande *träningscenter för barn med ovanliga handikapp*

- a) att riksdagen med bifall till motion So255 yrkande 2 beslutar om inrättande av ett träningscenter för barn med ovanliga handikapp,
- b) att riksdagen med bifall till motion So255 yrkande 3 till Bidrag till träningscenter för barn med ovanliga handikapp för budgetåret 1989/90 under femte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 10 000 000 kr.,

13. Medelsanvisning till Kostnader för viss verksamhet för handikappade (mom. 22)

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

Under förutsättning av bifall till reservationerna nr 9, 10 och 11

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 24 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "väl avvägt" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet ovan förordat beträffande anslagspunkterna om depåverksamheten, ledarhundsverksamheten och bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund bör riksdagen till anslaget Kostnader för viss verksamhet för handikappade utöver vad regeringen föreslagit anvisa 2 729 000 kr.

dels att utskottet under mom. 22 bort hemställa

22. beträffande *medelsanvisningen till Kostnader för viss verksamhet för handikappade*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motionerna So224 yrkande 1, So322, So263, So288, So298 och So310, samtliga i motsvarande del, till Kostnader för viss verksamhet för handikappade för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 41 706 000 kr.,

14. Medelsanvisning till Kostnader för viss verksamhet för handikappade (mom. 22)

Under förutsättning av bifall till reservation nr 9

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 24 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "väl avvägt" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet ovan anfört beträffande anslagspunkten depåverksamheten bör riksdagen till anslaget Kostnader för viss verksamhet för handikappade utöver vad regeringen föreslagit anvisa 639 000 kr.

dels att utskottet under mom. 22 bort hemställa

22. beträffande *medelsanvisningen till Kostnader för viss verksamhet för handikappade*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motionerna So224 yrkande 1 och So322 båda i motsvarande del och med avslag på motionerna So263, So288, So298 och So310 samtliga i

motsvarande del till Kostnader för viss verksamhet för handikappade för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 39 616 000 kr., 1988/89:SoU19

15. Medelsanvisning till Kostnader för viss verksamhet för handikappade (mom. 22)

Under förutsättning av bifall till reservation nr 10

Daniel Tarschys (fp), Gudrun Schyman (vpk) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 24 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "väl avvägt" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet ovan anfört beträffande anslagspunkten om ledarhundsverksamheten bör riksdagen till anslaget Kostnader för viss verksamhet för handikappade utöver vad regeringen föreslagit anvisa 1 090 000 kr.

dels att utskottet under mom. 22 bort hemställa

22. beträffande *medelsanvisningen till Kostnader för viss verksamhet för handikappade*

att riksdagen med anledning av propositionen, med bifall till motionerna So263, So288 och So298 alla i motsvarande del och med avslag på motionerna So224 yrkande 1, So322 och So310 alla i motsvarande del till Kostnader för viss verksamhet för handikappade för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 40 067 000 kr.,

16. Bidrag till handikapporganisationer (mom. 25)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 26 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "So291 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att handikapporganisationerna har en avgörande betydelse för utvecklingen av synen på handikapp och handikappfrågor. Deras verksamhet är ovärderlig för de handikappades möjligheter i ett samhälle stätt i snabb utveckling. Handikapporganisationerna har höga merkostnader för sin verksamhet därför att många av de personer de organiserar har olika slag av funktionshinder.

Regeringens förslag innebär att de organisationer som hittills fått statligt bidrag inte får någon nämnvärd höjning trots att kostnaderna för verksamheten ökat. Utskottet föreslår att ytterligare 20 000 000 kr. anvisas till handikapporganisationerna.

Detta tillgodoser även motion So291.

dels att utskottet under mom. 25 bort hemställa

25. beträffande *medelsanvisningen till Bidrag till handikapporganisationer*

att riksdagen med anledning av propositionen och motion So291 och med bifall till motion So255 yrkande 16 till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 90 619 000 kr.,

Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 26 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "So291 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att förändringarna i samhället ställer stora och kostnadskrävande krav på handikapporganisationerna, om de skall kunna vara med och påverka och tillvarata sina medlemmars intressen. Det har blivit allt svårare för organisationerna att finansiera verksamheten. De statliga anslagen är otillräckliga, och folkrorelsernas möjligheter att få in pengar från spel och lotterier har kraftigt begränsats.

Utskottet anser att det är statens skyldighet att med generösa statsbidrag garantera en väl fungerande handikapprörelse. Därför bör anslaget Bidrag till handikapporganisationer höjas med 10 milj.kr. utöver vad regeringen föreslår i budgetpropositionen.

Detta tillgodoser delvis även motion So255 yrkande 16.

dels att utskottet under mom. 25 bort hemställa

25. beträffande *medelsanvisningen till Bidrag till handikapporganisationer*

att riksdagen med anledning av propositionen och motion So255 yrkande 16 och med bifall till motion So291 till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 80 619 000 kr..

18. Förnyat bilstöd efter 49 års ålder (mom. 27)

Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 28 som börjar med "I betänkandet" och slutar med "So324 (vpk) yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Det nya bilstödet innebär enligt utskottet väsentliga förbättringar för de handikappade. Ett utvecklat bilstöd är inte bara en fördel för de handikappade utan leder också på sikt till samhällsekonomiska vinster, vilket understryker att reformen måste ses som ett första steg. De långsiktiga samhällsekonomiska vinsterna uppkommer i lika hög grad för människor i åldern 49–65 år som för alla andra handikappade. Enligt utskottets mening bör stödet utvidgas till att omfatta alla förflyttningshandikappade upp till 65 års ålder.

Utskottet vill vidare framhålla att den grupp handikappade som inte haft arbete och är i åldern 49–65 år drabbas orimligt av dessa begränsningar. Den som får ett bilstöd vid t.ex. 43 års ålder går vidare miste om stöd när nästa stöd kan bli aktuellt efter sju år. Denna regel leder till orättvisa mellan individer vars ålder kan skilja några månader. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 27 bort hemställa

27. beträffande *förnyat bilstöd efter 49 års ålder*

att riksdagen med anledning av motionerna So255 yrkande 4, So265 och So324 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Kravet på körkort för bilstöd (mom. 28)

1988/89:SoU19

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 28 som börjar med "I fråga om" och på s. 29 slutar med "So255 (fp) yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att vissa handikappade inte kan köra bil själva utan behöver någon annan som kör bilen. Alternativet för dessa handikappade är färdtjänst, vilket i många fall kan visa sig vara mer kostnadskrävande än egen bil körd av annan. Enligt utskottets mening bör det därför vara möjligt att göra undantag från kravet på eget körkort för den nu aktuella gruppen, och på sikt bör kravet helt slopas.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 28 bort hemställa

28. beträffande *kravet på körkort för bilstöd*
att riksdagen med anledning av motion So255 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Översyn av bestämmelserna om bilstöd (mom. 30)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 30 som börjar med "En viss" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Det nya bilstödet administreras av försäkringskassan. Det har enligt vad utskottet erfarit visat sig att försäkringskassan har hårdare regler än vad länsarbetsnämnderna hade, vilket medfört att vissa grupper kommit att ställas utanför. Med hänsyn till att man flyttat över administrationen från ett verk till ett annat anser utskottet att en uppföljning bör göras för att se vilka förändringar i bedömning som skett. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 30 bort hemställa

30. beträffande *översyn av bestämmelserna om bilstöd*
att riksdagen med anledning av motionerna So255 yrkande 7 och So249 och med avslag på motion So333 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Översyn av bestämmelserna om bilstöd (mom. 30)

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 30 som börjar med "En viss" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en utökad möjlighet att ge ett direkt bidrag till en handikappad för inköp av bil skulle ge betydande förbättringar för denne.

Utskottet har vidare erfarit att en allt större andel av de handikappade som i dag köper sina bilar själva får allt svårare att klara kostnaderna. De handikappade börjar då att i stället efterfråga färdtjänst för att klara sina transportbehov.

I de flesta fall innebär detta att kostnaderna ökar. Resultatet blir att den

handikappades frihet minskar, samtidigt som samhället åsamkas betydligt högre kostnader.

En översyn av lagstiftning, ansvarsfördelning och beloppsgränser, med målsättningen att förbättra bilstödet åt handikappade, bör därför göras. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 30 bort hemställa

30. beträffande *översyn av bestämmelserna om bilstöd*
att riksdagen med anledning av motionerna So249 och So333 och med avslag på motion So255 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Grundbidraget inom bilstödet m.m. (mom. 31–33)

Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 30 som börjar med "När bilstödet" och slutar med "yrkande 4 avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att redan med introduktionen av 1989 års bilmodeller har det reella värdet av bilstödsreformen urholkats med ca 5 000 kr. vid köp av en ordinär bil. Utskottet anser det vara väsentligt att värdet av bilstödsreformen inte försämras, utan tvärtom förbättras efter hand. Grundbidraget bör höjas till 60 000 kr. och anskaffningsbidraget till 40 000 kr. fr.o.m. den 1 januari 1990. Efter uppräknig av grundbidrag och anskaffningsbidrag bör dessa indexregleras. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 31–33 bort hemställa

31. beträffande *grundbidrag inom bilstödet, m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So324 yrkandena 1, 2 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Medelsanvisningen till Bilstöd till handikappade (mom. 35)

Under förutsättning av bifall till reservationerna nr 18 och 19

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 31 som börjar med "Vad beträffar" och slutar med "till handikappade" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet ovan anfört beträffande förnyat bilstöd efter 49 års ålder och kravet på körkort för bilstöd bör riksdagen till anslaget Bilstöd till handikappade, utöver vad regeringen föreslagit, anvisa 10 000 000 kr.

Detta tillgodoser delvis motion So324 yrkande 3.

dels att utskottet under mom. 35 bort hemställa

35. beträffande *Bilstöd till handikappade*
att riksdagen med anledning av propositionen och motion So324 yrkande 3 och med bifall till motion So255 yrkande 6 till Bilstöd till handikappade anvisar ett reservationsanslag på 272 127 000 kr.,

24. Medelsanvisningen till Bilstöd till handikappade (mom. 35)

1988/89:SoU19

Under förutsättning av bifall till reservationerna nr 18 och 22

Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i betänkandet på s. 31 som börjar med "Vad beträffar" och slutar med "till handikappade" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet ovan anfört beträffande förnyat körkort efter 49 års ålder och bilstödet konstruktion bör riksdagen till anslaget Bilstöd till handikappade utöver vad regeringen föreslagit anvisa 22 000 000 kr.

Detta tillgodoser delvis motion So255 yrkande 6.

dels att utskottet under mom. 35 bort hemställa

35. beträffande *medelsanvisningen till Bilstöd till handikappade* att riksdagen med anledning av propositionen och motion So255 yrkande 6 och med bifall till motion So324 yrkande 3 till Bilstöd till handikappade anvisar ett reservationsanslag på 284 127 000 kr.

Särskilt yttrande

Ombyggnad av vårdinstitutioner (mom. 6)

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anför:

Vi vill erinra om att vi i motionsyrkanden som behandlas i annat sammanhang bl.a. föreslagit att vården av de gamla, när den måste ske på institution, bör ges i små enheter – moderna ålderdomshem eller gruppboenden – lokaliserade ute i bostadsområdena. Patienterna på sjukhem måste få välja eget rum eller att bo tillsammans med andra. Eget rum är inte det bästa för alla. Patienternas människovärde måste värnas. Detta innebär också att patienterna skall ha rätt till normala rutiner och hemliknande miljö.

Sammanfattning	1
Proposition 1988/89:100 bil. 7	1
Motioner	2
Utskottet	6
Bidrag till social hemhjälp, ålderdomshem, m.m.	6
Statsbidraget till kommunerna för stöd och hjälp i boendet	6
Bidrag till vissa pensionärsorganisationer	10
Medelsanvisningen	12
Ombyggnad inom vårdinstitutioner	12
Färdtjänst	13
Kostnader för viss omsorg om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. ...	17
Nämnden för vårdartjänst	18
Kostnaderna för gravt rörelsehindrade ungdomars gymna- siestudier	18
Medelsanvisningen	20
Kostnader för viss verksamhet för handikappade	20
Depåverksamheten	20
Ledarhundsverksamheten	21
Bidrag till Hörselfrämjandets Riksförbund	22
Hjälpmedel för handikappade	23
Träningscenter för barn med ovanliga handikapp	24
Medelsanvisningen	24
Statens hundskola	25
Bidrag till handikapporganisationer	26
Bilstöd till handikappade	27
Personkretsen som omfattas av bilstöd	28
Översyn av statsbidragsbestämmelserna	29
Bilstödets konstruktion	30
Medelsanvisningen	30
Övriga anslagsfrågor	31
Hemställan	31
Reservationer	34
Särskilt yttrande	46

